

**Escola Universitària
Politécnica de Mataró**

Graduat en Mitjans Audiovisuals

Projecte de realització d'una sèrie de reportatges radiofònics

**Mireia Colomé Crespo
Joan Triadó Aymerich
Primavera 2009**

Agraïments

Agrair primerament el recolzament dels pares i la família en general. A Laura Vila per la seva involucració en el projecte.

Agrair també a Salvador Carbonell i Oriol Sans per les seves diferents aportacions.

Persones que tot i la distància han estat presents i atentes durant tota la seva elaboració. A Cesar Tudela, Raúl Villavicencio i Nathalie Cordero, els quals en tot moment han estat disposats a participar i ajudar tot i les hores de diferència.

A Joan Triadó pel seu recolzament i seguiment durant els mesos d'elaboració del treball.

A tots ells gràcies per l'entrega i l'estimació que han posat en el projecte, per les seves diferents aportacions i també per fer seu el projecte.

Resum del treball

El present projecte té com a objectiu principal desenvolupar coneixements radiofònics i realitzar una col·lecció de reportatges de ràdio amb tots els seus processos inclosos. Es tracta d'oferir un producte de ràdio amb una sèrie de capítols on en cada un d'ells es tractarà, en aquest cas, un país diferent.

El mencionat producte es produirà en base a reportatges radiofònics. Es realitzarà una investigació prèvia sobre el tema que es tracta, es gravaran els sons i els textos necessaris i es faran intervencions amb entrevistes. Es pretén mostrar al client un coneixement sobre els països dels quals es realitza el reportatge, de manera transparent i interessant.

Per poder realitzar el producte, primerament s'ha buscat informació i s'ha après teoria respecte als reportatges radiofònics, la investigació ha tractat el reportatge en general i punts clau com el tractament de la veu, la locució, així com estils, música, estructura o temps. De manera dinàmica es realitza el desenvolupament de cadascun dels reportatges, amb diferents veus, ritmes i músiques aportant tota mena d'informació i ganes d'obtenir un coneixement transparent de cada país.

Els softwares utilitzats han estat programes d'edició d'àudio com Audacity o Nuendo per tal de realitzar el muntatge i els efectes sonors, així com Skype per tal de realitzar les entrevistes a llarga distancia de manera econòmica.

Resumen del trabajo

El presente proyecto tiene como objetivo principal conocer el reportaje radiofónico y realizar una colección de reportajes con todos los procesos que ello conlleva incluidos. Se trata de ofrecer un producto de radio con una serie de capítulos donde cada uno de ellos tratará y mostrará, en este caso, un país diferente.

El mencionado producto se producirá en base a reportajes radiofónicos. Se realizará una investigación previa sobre el tema tratado, se grabaran los sonidos y textos necesarios y se

harán intervenciones con entrevistas. Se pretende mostrar al cliente un conocimiento sobre los países de los cuales se realiza el reportaje, de manera transparente e interesante.

Para poder realizar el producto, primeramente se ha buscado información y se ha aprendido teoría con lo que respecta a los reportajes radiofónicos, la investigación ha tratado el reportaje en general y puntos clave como el tratamiento de la voz, la locución, así como los diferentes estilos, música, estructura o tiempos. De manera dinámica se realiza cada uno de los reportajes, con diferentes voces, ritmos y músicas aportando información y ganas de obtener un conocimiento transparente del país.

El software utilizado ha sido programas de edición de audio como Audacity o Nuendo para realizar el montaje y efectos sonoros, así como Skype para lograr conceder las entrevistas a larga distancia de manera clara y económica.

Project's abstract

The main purpose of this project is to demonstrate the techniques used in radio interviews and to present a collection of interviews and the included process. The radio show will present a series of different chapters in which each one will explain and demonstrate a different country.

The product mentioned above will be based in different radio interviews. An investigation will be made in order to deliver the final product. Necessary sounds and texts were recorded and then edited and added to the final interviews. The purpose is to bring the client knowledge about the different countries which interviews were made on in an interesting and transparent way.

Intensive research was made to find the necessary information and the theory in respect to the radio interviews was carefully overviewed. The investigation tries to inform about voice, locution, and the timing music structure. Each interview is dynamically produced with different voices, rhythms, and supporting music in order to bring a clear understanding of the country presented.

Software as Audacity and Nuendo were utilized to produce the sound effects. Skype was also of great help in achieving the long distance interviews in a clear and more economic way.

Índex

Mèmorria Descscriptiva

1.	Introducció.....	1
2.	Objectius del treball.....	3
3.	Justificació del projecte	5
4.	Definició del projecte/producte	7
5.	Motivació del projecte	9
6.	Abast de projecte	11
7.	Antecedents de projecte.....	13
8.	Briefing.....	15
9.	Reportatge.....	19
9.1.	Estils i/o tipus de reportatge	22
9.2.	Els formats	24
9.3.	Procés d'elaboració d'un reportatge.....	25
9.4.	Estructura d'un reportatge	31
9.4.1.	L'Obertura	31
9.4.2.	El desenvolupament:	39
9.4.3.	El tancament	47
9.5.	El tractament del temps en el reportatge de ràdio: conceptes i dimensions	51
9.6.	Les dimensions	52
9.7.	L'el·lipsi.....	53
9.8.	El resum o sumari	55
9.8.1.	L'escena.....	58
9.8.2.	La pausa.....	60

II

9.8.3.	La digressió	63
9.9.	Entrevistes	65
9.10.	Música	66
9.10.1.	Tipus d'insercions musicals	67
9.11.	Edició d'entrevistes, gravació i muntatge del reportatge	68
9.12.	Locució	69
9.13.	Locució radiofònica:	71
9.14.	El guió radiofònic	79
9.15.	El muntatge radiofònic i les seves tècniques	82
10.	Plantejament dels reportatges	85
10.1.	Cuba	85
10.2.	Mèxic	86
10.3.	Estats Units	87
10.4.	Perú	87
11.	Equip Tècnic Utilitzat	89
11.1.	Software	89
11.2.	Equipament tècnic	91
11.3.	Gravació de les Entrevistes	91
12.	Incidències	93
13.	Producte final	95
14.	Planificació del projecte	97
15.	Pressupost	99
16.	Conclusions	101
17.	Bibliografia	103

Annexes:

18.	Entrevistes	107
18.1.	Cuba.....	107
18.2.	Mèxic.....	108
18.3.	Estats Units.....	109
18.4.	Perú.....	110
19.	Guions literaris	111
19.1.	Guió Literari: Cuba.....	111
19.2.	Guió Literari: Mèxic.....	115
19.3.	Guió Literari: Estats Units.....	118
19.4.	Guió literari: Perú	122
20.	Contingut del CD.....	127

1. Introducció

La ràdio és un mitjà de comunicació massiva que arriba a l'oient de forma personal, és capaç d'arribar a totes les classes socials. Estableix un contacte més directe ja que en la majoria d'ocasions fa que l'oient hi participi. Sempre ha estat un dels mitjans de comunicació més importants, tot i que últimament la importància s'està perdent a causa de l'influència d'altres mitjans.

Com a mitjà de comunicació la ràdio ofereix la possibilitat d'aconseguir entrar en un mercat amb un baix pressupost, és a dir, és un mitjà molt econòmic que qualsevol persona pot realitzar. A més del baix pressupost permet incloure varies característiques i elements creatius com ara la música, les veus, comercials, etc.

Generalment la ràdio s'utilitza per medis polítics, informatius, socials o econòmics. Ha estat un dels mitjans de comunicació del qual es fa ús per persuadir quant a política o economia, ja que s'ha anat incorporant a la realitat social.

Quan es pensa en radio es pensa en la creació d'una sèrie d'imatges mentals que són projeccions de les paraules, és important que tot el que es digui i s'expressi sigui clar i senzill d'entendre.

Gràcies a la ràdio els comunicadors socials, en aquest cas, els locutors, tenen la possibilitat, mitjançant la paraula de poder arribar a connectar amb les persones i fins i tot influenciar-les.

2 Introducció

2. Objectius del treball

Aquest projecte tracta de l'estudi teòric sobre el reportatge i la locució radiofònica així com la realització d'una sèrie de programes de ràdio on es presentaran una col·lecció de reportatges culturals, cadascun d'ells centrat en un país diferent, per tal de donar a l'espectador un ampli ventall de coneixements referent al país escollit.

El producte final que es pretén oferir també és un objectiu. Es pretén entregar una sèrie de reportatges amb qualitat informativa i tècnica amb una proximitat al país i a la cultura del mateix, així com aconseguir que agradi al client.

4 Objectius del treball

3. Justificació del projecte

Els objectius d'aquest treball es plantegen des d'un principi d'una manera original. Quan es proposa realitzar un treball d'aquestes dimensions es plantegen molts objectius però sempre hi ha la preocupació de que sigui un treball complet en quant a informació i qualitat.

El principal objectiu i meta del present projecte és aprendre i gaudir mentre es realitza. Les ganes de conèixer nous racons del món, noves cultures, acostar-se a gent que viu en els països que es tracten i descobrir altres maneres de fer... Com és la gent, costums, accents, lleis, societat i la possibilitat de transmetre i compartir totes aquestes emocions i coneixements que es brinden amb altres persones, és una de les coses amb les quals més es pot gaudir realitzant el projecte.

D'altra banda la ocasió d'aprendre: en cada projecte o idea que es realitza s'aprenen coses. En aquest cas, el projecte es basa en reportatges de ràdio. Els objectius que es persegueixen són aprendre tot el possible referent a la ràdio i als reportatges radiofònics.

El present projecte és una proposta productiva de la que es podrà extreure un coneixement ampli de com realitzar un reportatge radiofònic en els diferents estils que hi ha. Hi haurà un complet estudi sobre els reportatges i els diferents estils específics amb els quals es produeixen.

Pel que fa a locució es podrà obtenir un gran coneixement de tècniques i diferents maneres de fer-la. Es mostrarà com aprendre a ser un bon locutor, els passos que cal seguir, les proves, exercicis i tests per tal de millorar, a més de curiositats, mètodes i preparació per abans d'iniciar la locució, així com efectes específics per tal d'arribar a ser un excel·lent locutor.

Els reportatges aportaran una qualitat tècnica radiofònica a més d'informativa. Es pretén donar tot tipus de coneixement cultural dels països que es tractin, tot parlant sobre les maneres de viure, creences, cultura en general, etc. A més es comptarà amb la participació de gent resident del país i gent que hi ha anat de visita turística, per tal de poder contrastar i tenir el màxim d'informació i punts de vista possibles.

6 Justificació del projecte

4. Definició del projecte/producte

Es pretén donar a la ràdio i la informació que pot aportar la importància que es mereix i que ha perdut. És un mitjà contingent que pot arribar a molt de públic proper i del que se'n pot fer ús per tal de donar la informació que pugui semblar d'interès. Des de sempre la ràdio ha estat un dels mitjans bàsics per tal de comunicar-se amb un públic exclusiu.

El projecte garanteix un aprenentatge tant teòric com pràctic sobre els reportatges radiofònics i tot el que comporta haver-los de realitzar. Cobreix d'una banda tota la informació relacionada amb la preparació prèvia i posterior producció d'un reportatge, així com coneixements de la postproducció final.

Consta d'un estudi profund i versàtil referent als reportatges, a la seva estructura, el tractament del llenguatge i del temps, els efectes de so, la música i totes les característiques que fan possible un reportatge. Presenta les maneres de fer el plantejament d'un producte, les idees que sorgeixen, així com els guions literaris i tècnics propis de cada producte radiofònic. Es pretén donar transparència i un profund coneixement en el procés total de realitzar un reportatge de ràdio.

El producte es basa en una sèrie de reportatges que ofereixen un complet coneixement sobre les cultures i els països que es tracten. Busca conèixer de prop i de manera planera les diferents cultures que hi ha al món.

Cada reportatge tractaria d'un tema clau relacionat amb un país. No es faria una visió general d'una sèrie de temes relacionats amb el lloc que es tracta, sinó que es triaria un tema específic referent a un país específic per tal de donar i conèixer la màxima informació possible.

La possibilitat i l'interès de fer més d'un reportatge sobre el mateix país és un dels objectius del projecte. El producte no es limitaria a oferir un reportatge per país sinó que en faria varis, tractant diferents variants, amb un resultat fresc, entenedor, informatiu, positiu i intentant despertar a l'oient un gran interès cap al país tractat.

8 Definició del projecte/producte

Tot continent és vàlid pel producte. Cada país, cada ciutat, cada racó, cada fet, cada cultura... tot és vàlid per realitzar l'esmentat producte mentre es pugui donar una imatge i un coneixement transparent del que s'està tractant. Es pot analitzar una ciutat, política, ètnies socials, etc.

En aquest cas, el producte que es presenta, es basa en el continent Americà, tractant 4 països que en formen part. Les temàtiques que es tracten també són diferents, per tal que es vegi la varietat que pot oferir el producte a llarg termini. Per exemple, parlant de Cuba es tracta el fet de com el govern influeix en la societat cubana, mentre que a Mèxic es dóna la possibilitat de conèixer la ciutat del Distrito Federal. A Estats Units s'intenta donar a conèixer la realitat que viuen persones que emigren per buscar un futur millor, mentre que a Perú es parla amb una noia catalana que explica la seva experiència durant els mesos que hi va estar vivint.

Així doncs, el projecte busca informar del procés de la realització d'un reportatge radiofònic, així com arribar a oferir un producte que permeti conèixer una petita part de diferents cultures a través d'aquesta connexió que ofereix la ràdio amb gent nativa, que donarà transparència en la informació i curiositats interessants.

5. Motivació del projecte

Dins del Graduat en Mitjants Audiovisuals que ofereix la Universitat Politècnica de Mataró es troba l'assignatura de ràdio.

La ràdio és un mitjà clàssic però interessant, tot i que en els últims anys ha perdut força, actualment es pot escoltar per Internet o amb l'encesa digital es podrà sintonitzar mitjançant la TDT o sistemes semblants.

És un mitjà senzill on la característica principal és la veu, el parlar, les converses, la interacció que es pot arribar a donar entre un locutor i la persona que escolta. La ràdio i en aquest cas, els reportatges, és un medi econòmic i fàcil de realitzar si es desitja.

La combinació de les possibilitats que ofereix la ràdio juntament amb les ganes de descobrir i compartir els coneixements relacionats amb les cultures i tot el que aquestes poden aportar a les persones, donen lloc a produir una motivació i una inquietud per a realitzar el present projecte.

La fascinació que desperta el fet de poder conèixer una ciutat o la manera de viure d'una persona diferent de la pròpia cultura o fins i tot entrar en el cor d'un país, pot arribar a ser espectacular.

La protagonista de transmetre el que pot arribar a oferir el planeta on es viu és senzillament la ràdio i els seus reportatges, fet que motiva mitjançant la veu i la comunicació verbal a conèixer una mica més de prop llocs o cultures que en poques ocasions una persona imagina que existeixen. A través de la ràdio es pot arribar a transmetre maneres diferents de viure, coneixement i fins i tot es pot arribar a canviar l'estil de vida d'una persona fent-la valorar, mitjançant els reportatges presentant diferents cultures, petits detalls que potser no es valoren al dia a dia en una cultura com és la espanyola.

10 Motivació del projecte

6. Abast de projecte

El projecte contempla un abast molt ampli, ja que arriba a tractar el procés sencer, des de buscar una idea, realitzar els guions, buscar persones per entrevistar, realitzar les gravacions d'àudio o dur a terme la postproducció.

Es tracta de realitzar totes i cadascuna de les parts que es duen a terme durant la preproducció, producció i postproducció.

A més de cobrir tot el procés del reportatge també té un abast important pel que fa a la informació del tema que complementa les característiques del reportatge. Tota informació relacionada amb el tema que es tracta en el reportatge es té present en el moment de realitzar el producte, així com el projecte final.

L'objectiu és tenir el màxim d'informació i de detalls possibles en tots els sentits, tant pel que fa a aprenentatge de reportatge com a la seva realització.

12 Abast de projecte

7. Antecedents de projecte

La idea de realitzar aquest projecte sorgeix perquè sempre és interessant obtenir coneixements sobre altres parts del món i els reportatges televisius acostumen a ser una bona opció.

La influència de la idea ve donada per reportatges culturals que mostren i ajuden a viatjar pel món sense necessitat de sortir de casa. Amb els avenços tecnològics com ho és la ràdio per Internet i per antena, hi ha la possibilitat d'oferir un apropament cultural.

El més innovador de la idea no és tant el fet de donar informació i coneixement sinó d'intentar que l'oient formi part i s'acosti al tema tractat, això s'aconsegueix amb la participació de persones realment molt properes als fets i llocs que es tracten i que són testimonis que expliquen la seva realitat.

14 Antecedents de projecte

8. Briefing

Sempre que s'ha de desenvolupar un producte relacionat amb els reportatges de ràdio, el creador pot tenir total llibertat i ser creatiu a l'hora d'aportar idees, però sempre tenint en compte les entitats a les que es vendrà el producte o els clients per a qui va dirigit.

Per tal d'iniciar els reportatges primer cal realitzar una pluja d'idees i comprovar que aquestes aniran d'acord amb els desitjos que puguin tenir les empreses i els clients finals pels quals va dirigits. L'alumne presenta la idea que millor li ha semblat sense deixar de banda les preferències que cal tenir i el client, en aquest cas el tutor, que engloba al públic en general, aprova la idea aportant noves variants amb una sèrie de requisits.

Els requisits considerats imprescindibles són els següents.

- La presència de testimonis reals aportant les seves experiències.
- La presència d'un mínim de testimonis per tal de poder contrarestar les experiències.
- Informació real i confirmada del que s'està oferint.
- Tenir molt present el factor de proximitat en el tema que es tracta.

Amb totes aquestes dades acordades es va passar a realitzar el contingut i les necessitats que havien de quedar vigents, així com la idea general de cada reportatge.

Un cop realitzada la preparació i l'elaboració de les idees, es passa a fer el briefing. El briefing es tracta d'un document que conté la informació més important del projecte que es realitzarà, en aquest cas, els diferents reportatges. En aquest document sempre es tindran presents les idees i els factors estipulats anteriorment. És a dir, en el briefing es fan presents les característiques del producte que l'alumne haurà de realitzar segons les necessitats de les empreses a les que es vendrà i dels clients.

Cal tenir present que aquest document sempre ha de ser clar i concís i no deixar cap mena de dubte respecte el producte.

16 Briefing

Característiques del producte:

El producte esdevé una sèrie de reportatges radiofònics, dels quals no hi ha coneixement de quants seran, ja que no hi ha número pactat, en aquest cas, s'entreguen 4 diferents peces de 30 minuts de durada. Cada reportatge tindrà uns protagonistes relacionats amb el tema que es tracta, als quals s'aniran seguint per tal que donin la màxima informació possible. Els principals elements seran l'àudio i els efectes de so buscant dinàmica i oferint coneixement i diversió.

Competència:

En aquest cas, s'ha de tenir present la competència que pugui existir, ja que hi ha moltes productores que realitzen productes de col·leccions de reportatges. El present producte abasta tota la península així com altres països de parla espanyola que el vulguin adquirir. Per tant, s'ha de realitzar una investigació sobre les productores que realitzen reportatges i sobretot, sobre les productores que realitzen reportatges sobre el tema que aquí es tracta, com ara les diferents cultures del món.

Hi ha peces que es poden relacionar directament amb el producte, per tant cal buscar un punt d'originalitat que els productes competitiu no tinguin. Ha de ser diferencial i enfocar la tipologia d'un altre manera, per exemple, es podria intentar englobar temàtiques totalment noves o buscar la originalitat en la tipologia i l'estil del producte.

Públic objectiu:

El públic al qui va dirigit aquest producte, és un públic entre 16 i 70 anys. Engloba tota aquesta franja per una causa: en totes les edats hi ha interès en conèixer diferents cultures, estils de vida, països i sobretot, viatjar. D'altre banda, cal dir, que es dirigeix a un públic interessat en l'esmentat anteriorment i que tingui curiositat d'estar informat en temes referents a aquests. Cal dir que els reportatges tindran ritme, seran dinàmics i no es caracteritzen per tenir un públic molt tancat.

Temps:

Com s'ha dit anteriorment el producte que s'entrega no té un final, es tracta d'anar produint reportatges sempre que al client li interessi. Ara, pel que fa al producte entregat en aquest projecte on s'ofereixen quatre reportatges de la col·lecció, cal dir que s'ha realitzat en 5 mesos, és a dir des de Febrer a finals de Juny.

9. Reportatge

El reportatge, anomenat radio documental o radio reportatge és una manera d'oferir cultura i educació al públic radiofònic. Es tracta del tractament en profunditat d'un tema que es mira des dels majors punts de vista possibles, contrastant la informació i al final oferint un producte amb el qual un oient pugui obtenir tot tipus de coneixement sobre el tema que es tracta.

El reportatge radiofònic, a diferència del reportatge periodístic, pot tractar temes actuals o temes que no formin part de l'actualitat, és a dir que si es vol tractar un tema d'història de fa uns anys, es pot. Però hi ha un element fonamental que cal tenir en compte en els reportatges, i és que ha d'haver-hi una intenció i un objectiu clar pel que es refereix a la investigació, cal informar-se el més possible abans de realitzar el reportatge. Al final caldrà ordenar de forma clara aquesta informació obtinguda tenint en compte l'estructura final que tindrà el reportatge.

Per tal de realitzar un documental es pot fer ús de diversos formats com són l'entrevista, testimonis, poemes o fragments de cançons a més de les narracions que faci el conductor del reportatge. Tots aquests formats s'inclouen per tal de donar un ritme al reportatge així com fer-lo atractiu i interessant, per tal que l'oient no s'avorreixi al tenir únicament les explicacions del conductor.

La duració sempre dependrà dels conductors del reportatge però sempre s'ha de tenir en compte el temps de duració segons la riquesa del tema que es tracte, si és un tema extens i es necessiten molts minuts cal dividir el reportatge en parts i entregar-lo en diferents mini documentals, abans que fer-ne un de molt llarg. O tenir un tema general i en cada reportatge centrar-se en un dels temes o de les parts que es tracten, és el cas del nostre exemple, ens disposem a fer una sèrie de reportatges sobre com es viu a la resta del món basant-nos en Amèrica, i en cada reportatge ens centrarem en un país.

Com ja s'ha esmentat anteriorment el reportatge és millor quan més treballat estigui i més punts de vista de la realitat hi hagi, així doncs, també es poden utilitzar tot tipus de recursos radiofònics que accepti el tema sense deformat-lo i aconseguir que s'entengui. Un cop es tingui la informació caldrà ordenar-la de manera atractiva, coherent, entenedora i el més completa possible per tal d'obtenir el resultat final.

20 Reportatge

El reportatge radiofònic es caracteritza per ser un format totalment complet que fa ús dels diferents recursos que ofereix la ràdio. Aquests recursos no es buscaran tant per la varietat sinó pel fet que siguin els adequats per tal d'entendre el tema que s'està explicant.

En el reportatge és interessant que el tema que es tracta sigui un tema que agradi a la gent, per tant una de les tècniques es el fet de capturar moments vius, significatius, i reals, sobretot que estiguin relacionats amb persones, amb la seva història, el seu present, les seves vivències, és a dir que en el reportatge els oients puguin escoltar testimonis en primera persona explicant el que sigui necessari.

En ocasions pot haver-hi parts del reportatge que s'està realitzant que siguin més avorrides per l'espectador o que no tinguin la mateixa vida pel que fa a característiques radiofòniques, per tant la persona que realitza el reportatge ha de tenir la capacitat de saber mantenir a l'audiència viva en tot moment, utilitzant els diferents recursos que ofereix la radio i ser creatiu.

Sempre caldrà tenir en compte la manera de donar la informació, l'espectador no busca tant tenir una informació extensa però que calgui posar total atenció sinó que cal donar aquesta informació de manera atractiva per tal que l'espectador es senti còmode escoltant, en lloc de que hagi de fer esforços per entendre la notificació que s'està oferint.

El reportatge busca oferir realitat i l'oient n'esperarà un reflex. La informació ha de ser totalment transparent, per tant s'ha de donar una realitat el més objectiva possible. S'haurà de mirar de forma plana, sense volum i sempre des de diferents punts de vista, per tal d'oferir la major possibilitat de realitats i fer que l'oient tingui les seves pròpies conclusions del tema tractat, sempre conduint-lo amb una línia basant-se en la informació que s'ha donat.

L'ordre en que es donarà la informació ha de ser un ordre coherent en els documents o peces que s'hagin gravat. No cal que sigui un ordre cronològic, simplement ha de ser un ordre lògic que faciliti a l'espectador la comprensió a l'hora d'escoltar-lo.

Els oients es sentiran identificats en moltes ocasions amb els reportatges que s'oferixin, per tant han de ser el màxim possible reals i no s'ha d'oblidar que cal cuidar tot el contingut del reportatge íntegrament, per tal que aquest s'acosti a la realitat dels fets, que serà la mateixa realitat que la del oient.

El documental de radio o reportatge de radio, es fa en diferit, és a dir no es realitza en viu i en directe, per tant no hi ha un reporter sinó un narrador. Aquest narrador fa preguntes per aconseguir respostes, fa generalitzacions i deliberacions amb les quals aconsegueix representar una perspectiva.

S'ha d'aconseguir fer un reportatge atractiu per tal de captar la major part d'atenció possible entre els oients i així poder arribar a més públic.

Quant al contingut del reportatge:

- Tenir actitud informativa
- Connexió amb actualitat
- Profunditat en el tema tractat
- Descriptiu
- Documentació
- Buscant testimonis
- Veus que contrarestin (jo hi posaria contrastin, no pas contrarestin)
- Fets reals i concrets
- Versatilitat temàtica en una mateixa línia
- Possibilitat que l'oient extregui les seves conclusions.

Figura 1: un dels micròfons més usats a ràdio.

9.1. Estils i/o tipus de reportatge

Reportatge narratiu:

En aquest tipus de reportatge el pes el porta la persona que va narrant els fets del que s'explica. Condueix la exposició del tema i els documents d'investigació que el formen.

Aquests documents són els que s'obtenen de lectures, comentaris, entrevistes, sons, observacions, etc.

S'exigeix un acostament a la realitat de la informació i els narradors hi intervenen d'una manera totalment parcial, s'ubiquen fora de la història i cal que ho narrin en tercera persona sense incloure-s'hi o bé sent un narrador testimoni que narra en primera persona formant part de la història però sense involucrar-s'hi.

Reportatge dramatitzat:

En aquest cas són els diàlegs que es representen o es creen basats en fets o successos els que donen suport a la informació per tal de fer un tractament en profunditat del tema que es proposa.

Per tant en aquest tipus de documental hi ha la feina d'actuar i construir els fets que conformen el tema seleccionat, es pot tenir un narrador que formi part del reportatge o no, però sempre tindrà una estructura dramàtica acompanyada de música i efectes de so que ajudaran a donar informació sobre el tema escollit.

Aquests tipus d'entrevistes o testimonis muntats sempre buscaran reflectir als personatges que puguin formar part de la història. La dramatització, acompanyada sempre de música, sons i efectes, arriba quan s'il·lustra i es reconstrueixen els fets del tema.

Reportatge sonor:

El reportatge sonor consisteix en explicar i descriure el tema que es tracte sense necessitat de que ho faci un narrador, i si se'n fa ús s'ha d'intentar que la seva participació sigui el més breu possible. Tampoc cal explicar ni centrar el tema en un lloc concret o una història determinada, és a dir, si es compara amb el cinema, en aquest cas el micròfon seria com una càmera.

Així doncs el micròfon es l'encarregat de captar els successos directament i d'explicar el que s'observa, per tant és el tipus de reportatge que ocasiona que els creadors hagin de tenir un major coneixement de la informació, així com experiència i pràctica radiofònica.

Cal dir que el propi reportatge en si ja va descrivint en lloc, els fets, la vida, les personalitats i explicant la història amb sons i veus, fa ús de la música i efectes sonors i a mida que avança el oient es va imaginant el que es va explicant ajudat dels acompanyaments de les seqüències gravades i dels sons i arriba a acostar-se al ideal del reportatge per obtenir la realitat del que es vol explicar. No hi ha mediació.

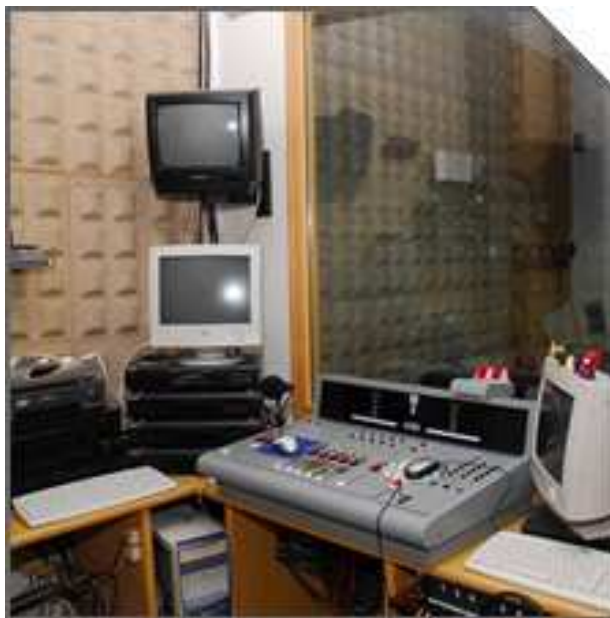

Figura 2: Exemple d'estudi de ràdio

9.2. Els formats

En un reportatge, tots els formats radiofònics que es coneixen es poden arribar a utilitzar, per ajudar a captar l'atenció de l'espectador, per donar èmfasis a la informació que s'està donant i per enriquir el reportatge.

Aquests formats han d'estar combinats amb una relació que permeti donar una unitat al reportatge i sempre ha d'estar acompanyat de coherència.

Tots els formats que composin el reportatge hauran de formar un resultat d'una única peça amb força, entenedora, completa i que cridi l'atenció dels oients.

Els formats que s'utilitzaran són:

- Entrevistes
- Notes o cròniques
- Comentaris
- Vox pop
- Dramatitzacions
- Música
- Sons i efectes de so.

Tots aquests elements podran formar part del reportatge que es durà a terme, sempre i quan s'obtingui un equilibri. Tindran una variació depenent de la duració dels segments o de la quantitat de informació que formi part del segment. Així doncs combinant la informació, els segments i els elements s'aconseguirà un reportatge fluid de manera dinàmica i amb ritme.

9.3. Procés d'elaboració d'un reportatge

Com començar?

Abans d'iniciar una sèrie de reportatges s'ha de plantejar la premissa de si serà possible fer-ho. Sempre és possible realitzar un reportatge que es proposa, però per tal que sigui de qualitat s'ha de partir de unes realitats concretes i plantejar-se una sèrie de dubtes.

- Es té un tema assignat i escollit que pugui ser important, interessant o rellevant?
- Hi ha temps suficient per realitzar tot el procés prioritari d'investigació?
- Hi ha recursos econòmics i tècnics per tal de dur-lo a terme?
- Es té un lloc on difondre'l ? Cadena de ràdio o productora interessada? Possibilitats d'oferir-lo?

El tema

Existeixen molts temes que poden interessar tant a la persona que produeix el reportatge com als oients que aquest tindrà, però cal tenir en compte una sèrie d'aspectes abans d'escollir un tema. Un d'ells és l'accessibilitat, la qual es mesurarà amb l'afinitat que el productor del reportatge té amb el tema així com les possibilitats pràctiques per tal de dur-lo a terme (el temps, els recursos, etc).

Però realment el que cal tenir en compte és el que es pot aportar a l'audiència, que finalment és una de les coses més importants a l'hora de realitzar un reportatge exitós.

En ocasions molts dels creadors dels reportatges es presenten un repte intel·lectual o volen realitzar un documental sobre un tema que els representa o de caire personal sense tenir en compte que potser no entra en les prioritats de l'audiència que es tindrà, per tant és molt possible que aquest reportatge per molt elaborat que estigui, no interressi, no agradi i per tant no tingui l'audiència esperada.

26 Reportatge

Un reportatge sempre ha de tenir un perquè, una finalitat i un sentit pragmàtic per tal de no caure a la irrellevància. Ha de tenir un ritme i mostrar-se diferent d'altres, s'ha d'intentar afavorir el tema que es tracta de manera que enriqueixi al oient i es faci del seu interès.

És important que el material finalitzat que es presenta aporti informació tangible i resolució de dubtes. Si el producte realitzat està incomplet pot generar denúncies i crítiques negatives i no és aquesta la funció que es busca amb el reportatge creat.

Sempre s'ha de fer ús d'aportacions objectives i constructives i no abusar del subjectivisme, tot i que cal tenir en compte la ideologia de l'emissora o centre de producció pel que es presenti el projecte.

La ideologia de l'emissora podrà condicionar o fomentar el desenvolupament del reportatge que s'estigui realitzant. En part, es tracta d'una censura molt poc ofensiva, que segueix estant vigent avui en dia segons el tema que es tracta, ja que en moltes ocasions s'haurà de dur la informació de forma objectiva però portant a l'orient prop de la línia de la ideologia de l'emissora.

Cal conèixer l'ambient i el tema que s'està tractant per tal de no anar més allà del que interessa ni tampoc quedar-se curts a l'hora d'oferir informació.

Un tema aconseguirà ser rellevant quan l'orient se senti directament o indirectament part dels fets de la informació que es descriu. El fet de ser proper a l'orient s'aconsegueix sabent trobar un tema que sigui d'interès per la major part del públic a qui es dirigeix el projecte. És per això que un tema rellevant no serà necessàriament aquell que és última notícia o aquell que és portada d'un diari, sinó els fets que es sap que es coneixen i que formen part d'aquells oients que sentiran el reportatge.

Un dels criteris més importants a l'hora d'escollir el tema és l'originalitat i el seu tractament. És positiu sortir del que és més comú, cal destacar i ser especial, diferenciar-se sempre de la resta de projectes. Tot i que cal tenir en compte que en ocasions buscant la originalitat es pot arribar a perdre el fil dels interessos dels oients.

No és fàcil trobar un tema original a tractar, actualment i des de fa anys s'han arribat a tractar temes de tot tipus. És per aquesta raó que es fa més factible el fet de que el tema que es triï es faci de manera original, en lloc d'intentar aconseguir un tema totalment original o poc realitzat. Cal recordar que els temes es tornen originals per la manera en que es tracten, no pel tema que tracten.

Per tal d'aconseguir originalitat en la manera de tractar el tema és important apropar-nos el més possible a les experiències i vivències de les persones que escoltaran el reportatge, per tal que aquestes es sentin reflectides en ell.

Abans de començar el reportatge es pot arribar a preveure si es podran crear noves maneres d'enfocar el tema o si buscar variacions, la qual cosa significa novament moure la informació i compondre-la com millor es cregui que pot funcionar referent al client. Tot es basa en la informació i en saber col·locar-la dins el reportatge.

Per acabar, cal dir referent al tema, que els criteris per escollir un bon tema són l'accessibilitat, la seva rellevància, la seva originalitat, i el marc ideològic del lloc de treball.

La investigació

Un reportatge és clar, concís i entenedor quan la persona que el realitza ha tingut en compte tots els detalls possibles. És per aquesta raó que una documentació prèvia sobre el tema que es tractarà és imprescindible. Sempre serà més clar i entenedor si es parla de manera nítida, amb seguretat i d'una informació entesa.

Les dades estadístiques i les investigacions sempre són fonts necessàries però cal tenir en compte també la recerca de l'element personal que doni informació sobre les motivacions i ajudi a entendre perquè es decideixen adoptar certes decisions en temes personals o circumstàncies. Analitzant aquest tipus de coses, s'està realitzant una profunda investigació de com dirigir-se a l'oient.

28 Reportatge

Però no es pot oblidar que s'està produint un reportatge radiofònic, per tant es podria dir que s'ha de fer la investigació des de dos punts bàsicament importants, d'una banda les fonts, que permeten una proximitat a la realitat investigada i d'altre els elements que poden ser convertits en fets radiofònics, com per exemples, històries, anècdotes, crítiques, etc.

Un detall important pel que fa a la investigació és el temps, es pot estar investigant un mateix tema durant mesos o anys, però per tal de fer un reportatge això no és possible; s'ha de tenir en compte que sempre s'ha de delimitar el temps i el punt fins el que s'arribarà a estudiar un tema concret.

Per tal de delimitar de forma correcta el tema i extreure el més important s'han de tenir una sèrie de factors presents, i és que el punt de vista des del qual tractarem el tema té molt a veure amb els aspectes d'interès que es tractaran, per tant és aquí on la persona que realitza el reportatge s'haurà de basar per delimitar la investigació del tema que tracta.

Un cop el tema ha estat delimitat es interessant elaborar un esquema per determinar quins son els aspectes centrals i els secundaris, per tenir clar el nivell d'importància de cada aspecte tractat. Aquests tipus d'esquemes permeten poder anar a buscar la informació més directament i amb un cert nivell de claredat i sistematització.

Dins la investigació cal tenir en compte les diferents fonts d'informació d'on es pot extreure la documentació de la qual es farà ús per realitzar el reportatge. Aquestes fonts es divideixen en tres:

- Escrites: es tracta dels llibres, fotocòpies, manuscrits, Internet, enciclopèdies, etc. Totes es tracten d'investigacions prèvies que es realitzen en un enfocament concret.
- Vivencials: són aquelles informacions recollides mitjançant el contacte personal o directe, experiències reals pròpies i de persones properes. Fets, realitats, són un tipus de fonts totalment subjectives que sempre es podran observar i analitzar.
- Dialogals: provenen del diàleg formal o casual amb persones relacionades amb la realitat del tema que s'està investigant. Són fonts que individualment també són subjectives, però si s'aconsegueix acumular varis testimonis es pot arribar a extreure una conclusió totalment objectiva.

L'estil

Com s'ha esmentat, anteriorment el reportatge serà original segons la manera que es faci, pel tema o per la visió de les coses.

La originalitat en ocasions no es tracta en fer preguntes directes sinó en saber revelar. La persona que realitza el projecte serà original sempre que aportï idees noves, o almenys una manera nova de veure les que hi havia.

Si el creador defineix el seu propi estil és una manera de garantir l'originalitat de la qual es parlava. Tot i que l'estil pot venir originat des de influències. És important escoltar a altres persones que fan reportatges, llegir sobre el tema tractat, etc.

La redacció del guió

La redacció del guió és una de les últimes etapes en la realització del reportatge, però abans de fer el guió, cal tenir clar el tema escollit, i l'ordre de la informació en que es col·locaran els materials dins el documental final.

Per tal de redactar el guió s'ha de tenir en compte:

- El fet de ser objectiu
- Establir quin és el fet central
- Afegir al fet central coses que es considerin importants.
- Sempre s'ha de tenir present a l'oient i parlar directament cap a ell, no en una altre línia, sinó d'opinant a opinant.
- Cal descriure molt per tal que l'oient vegi o s'imagini el mateix que el locutor ha vist. S'ha de facilitar la creativitat i imaginació de l'oient perquè tradueixi el que es diu en imatges visuals.
- Contribuir per provocar sensacions a l'oient i que li provoqui sentiments.
- Cal aconseguir que es raonin els fets, i això no s'aconsegueix donant opinió. S'han de mostrar les coses tal i com les veu el documentalista.

30 Reportatge

- Les entrevistes formen part important del reportatge final però no s'han d'incloure fragments d'entrevista gaire llargs, ja que amb això l'oient es pot despistar del seguiment dels fets o de la línia informativa del reportatge.

9.4. Estructura d'un reportatge

Com ja s'ha vist anteriorment el reportatge és una representació de la realitat que a partir del monòleg persegueix narrar i descriure accions d'interès pels oients, sempre proporcionant una interpretació ampla en els continguts.

Com que el reportatge és un gènere lliure i flexible segons el tema i la creativitat de qui el desenvolupa, la seva estructura també ofereix diverses possibilitats. Tot i això hi ha tres parts bàsiques diferenciades en quan a estructura: l'obertura, el desenvolupament i el tancament.

Generalment l'obertura té la funció de centrar el tema i captar l'atenció màxima dels oients per tal que escoltin la resta del reportatge. El desenvolupament és la part més extensa on es proporcionen tots els elements del contingut, desenvolupa els arguments, inclou narracions i aporta les principals dades, idees i la investigació prèvia en general. Per últim el tancament és la part final i la que donarà recolzament a la idea principal que es tracta.

9.4.1. L'Obertura

Es tracta d'un primer contacte amb l'audiència a la qual es dirigeix el reportatge. Caldrà descobrir l'escenari i els fets que han portat al reporter a elaborar el projecte. Les obertures sempre tenen dues finalitats: la principal és cridar l'atenció dels oients i preparar-los abans d'oferir algun tipus de dades referents al reportatge. Les idees que es presenten han de ser clares i concises i suficientment interessants per fer que l'oient es quedi a escoltar el que se li ofereix.

L'obertura és molt important, ja que la clau de part de l'èxit d'un reportatge entre l'audiència és el principi, la connexió amb l'oient. Una bona entrada o "lead" capta l'atenció del públic, en canvi una mala entrada ocasiona que aquest públic posi atenció en altres informacions abans que en la que s'està oferint.

32 Reportatge

Per tal de fer una bona entrada al reportatge cal seguir els següents requisits:

- Senzill: els oients han de ser capaços d'entendre tota la informació que es dona sense cap tipus d'esforç
- Rellevància temàtica: l'obertura que es realitzi ha de tenir una essència temàtica, és a dir, introduir el tema del que es parlarà. Cal il·lustrar el tema principal del reportatge.
- Interès intrínsec: sempre és bo tenir una anècdota divertida per tal d'obrir el reportatge, no és del tot recomanable obrir amb casos de la vida real o amb testimonis que expliquin la seva realitat, ja que pot resultar avorrit.
- Color: es busca un llenguatge diferent, senzill i clar. S'ha d'intentar ser original en el tema, el propòsit d'enfocament i també en el llenguatge empleat pel tema.
- Intriga: la obertura ha de cridar l'atenció però no s'ha de caure en el error d'explicar les dades principals del reportatge. El més adequat és anar donant detalls i pistes a mida que es va avançant, per tal que la tensió no es centri només en una part del reportatge, en aquest cas, la obertura. Per tant, s'ha de generar expectació però no donar la solució del que vindrà.

Els reportatges s'emeten quan la notícia ja s'ha donat a conèixer, per tant captar l'atenció del oient pot ser més difícil. S'ha d'aprofundir en el com i el perquè del tema. Però no servirà de res indagar sobre aquests interrogants sinó s'ha realitzat una obertura atractiva.

El creador del reportatge té moltes competències, cal tenir en compte que la radio és un mitjà que només s'escolta, per tant l'oient pot tenir diferents distraccions. Si no es capta l'atenció dels receptors, aniran a buscar un altre cosa i deixaran escapar el que se'ls hi estava oferint. Els oients tenen molta informació a mà, notícies del dia de caire important i que els poden distreure del que el reportatge ofereix, és per aquesta raó que el locutor ha de ser original i bolcar la seva imaginació per fer-se un lloc i aconseguir cridar l'atenció del receptor així com intentar conservar-lo o impedir que es distregui amb un altre cosa.

Aquest tipus de competència s'ha de tenir en compte i s'ha de realitzar una bona obertura, hi ha diferents maneres de fer-ho:

- Plantejar un aspecte innovador que no s'hagi divulgat anteriorment: en aquest cas l'entrada serà com una notícia, però amb la diferència de que no és un fet individual sinó una situació. És interessant quan es fa una revelació o es descobreix alguna cosa important.
- Plantejar un enfocament original sobre alguna cosa coneguda: la novetat no és la que es dona a conèixer sinó la interpretació sobre els fets ja coneguts, és a dir, donar detalls del que signifiquen, projeccions, repercussions, etc.
- Buscar la novetat i l'interès mitjançant el detall o l'estil: en aquest cas l'entrada sempre pretén cridar l'atenció. Es duu a terme sobretot en aquells casos en que els fets fonamentals no es poden resumir o en que els elements són capaços d'atraure audiència.

Depenent del grau d'aproximació que tingui la obertura es podrà ubicar a un dels diferents tipus que hi ha definits:

Obertura de resum: és semblant a una entrada de notícia. Resumeix l'essència del text de manera informativa. És relativament previsible i generalment no és l'obertura més recomanable per la seva semblança amb la notícia.

Obertura de sumari: és una relació de fets o elements diferents, es tracta d'una llista d'elements que s'oferiran en el reportatge. Amb aquest sumari es donaran pistes i idees al oient de les facetes del reportatge. Sol ser una enumeració.

Obertura narrativa: utilitza el relat i narració per tal de cridar l'atenció. S'ha de tenir especial cura de seleccionar bé el que es narrarà apart de la forma en què es farà. Els ritmes, el vocabulari, i l'extensió de les frases són fonamentals. És imprescindible, que la narració tingui una relació directe amb el tema que es tracta al reportatge. El periodista pot fer ús d'efectes sonors, referències sensorials, etc. A la pràctica és una de les obertures més usades.

Sol començar amb el relat d'un aspecte petit de la història però que té suficient interès com per atraure l'oiuent. A partir d'aquí es passa dels aspectes particulars als més generals.

“SONIDO AMBIENTE DE LA CALLE

LOC 1: Ocho de la mañana. Calle de Fernando el Católico. Barrio madrileño de Moncloa. Bajamos caminando hasta el portal donde hemos sido citados, un coche camuflado con dos escoltas a bordo pasa lentamente confirmando que todo va bien. Subimos la escalinata que conduce a la puerta del edificio, ya abierta a esas horas. Y nos recibe un hombre en mono azul que se dispone a recoger los contenedores de basura.

CORTE CONSERJE: Buenos días

CORTE LOC 1: Buenos días

LOC 1: Es Jesús, el conserje del edificio. A esa hora Manuel Fraga está todavía en su ático, tomando el desayuno

CORTE FRAGA. Yo me tengo que ir a las 8 y desayuno temprano y a mi manera. Como un yogur con mermelada, mermelada de esa.... “

L'obertura descriptiva: en aquest cas es mostra a persones, paisatges, ambients o objectes. Generalment és un estil passiu i és possible avorrir l'oient. Tot i això, es justifica en alguns reportatges on es tractin personalitats, en els que es pretén posar atenció en com és alguna cosa, o en aquells reportatges en els quals els ambients o objectes són part important. Aquest tipus de obertura també acostuma a començar amb descripcions al detall. Com en el cas anterior es comença descrivint un detall per després passar a aspectes més generals. En ocasions també es juga amb el factor sorpresa.

“CORTE SONIDO AMBIENTE CON RUIDO DE PÁJAROS EN EL CAMPO, INTERRUMPIDO POR EL PASO DE UN COCHE

LOC 1: Desde uno de los altos de las estribaciones deslabadas de la Alcarria Baja puede verse un valle donde el soto del río Tajo se ensancha. Ahí está la central nuclear: un complejo de edificios funcionales, una cúpula de rojo miño, una columna de humo blanco, un vallado de seguridad y una entrada principal con pretensiones: la simulación escueta de un jardín galante de setos y cipreses. El paso está prohibido así que seguimos camino hasta la villa vecina de Almonacid de Zorita

CORTE SONIDO AMBIENTE DE UN HOMBRE LABRANDO LA TIERRA

LOC 1: Tras un murete de piedra donde hace sombra un nogal, laborea Manuel entre los surcos de la huerta. Ya ha acabado de regar las habas y las alcachofas, y ahora está escarbando las patatas.”

L'obertura de contrast: s'aplica en aquells reportatges dedicats a exposar una situació contradictòria. L'enfocament consisteix en donar protagonisme als contrastos que s'hi troben. En ocasions s'utilitza el contrast per emfatitzar el canvi o la comparació entre una situació actual amb una altre totalment diferent.

L'obertura de pregunta: són aquelles obertures en les que el reporter formula una pregunta a l'audiència. Es tracta sempre d'una pregunta retòrica que es converteix en un enigma que pot arribar a interessar al oient. La pregunta ha de ser llençada de manera que s'anuncii amb claredat i que una part del públic tingui com inquietud. A la vegada es pot formular una pregunta amb sorpresa, per tal de generar sorpresa i interès en l'audiència.

Són aquells reportatges que acostumen a començar amb una pregunta com ara “que tenen en comú...? La pregunta sempre ha de ser clara i precisa, cal interrogar sobre alguna cosa amb sentit, atraure i sorprendre a l'oient.

L'obertura directe: el reporter pren consciència del seu paper com a narrador i es dirigeix a l'audiència de manera explícita. Cal imaginar-se a l'oient com a interlocutor. El reporter es dirigeix a ell en segona persona.

Aquest tipus d'obertures són pròpies d'aquells reportatges en els que es vol instruir sobre un procediment o sobre la manera de fer o realitzar alguna cosa.

“LOC 1: “Paso a relatarles lo que aconteció: Yo era un joven alegre, emprendedor e independiente en busca de piso por Madrid. Las dificultades no me arredraban y un día, cuando menos lo pensaba, encontré lo que tanto buscaba.

36 Reportatge

ENTRA MÚSICA (PP y PAF)

LOC 1: Un piso pequeño pero coqueto, viejo pero con posibilidades, interior pero aireado, lejos del centro pero en un barrio agradable

ENTRA MÚSICA (PP y PAF)

LOC 1: El piso costaba 216 mil euros, sumando impuestos y gastos de reforma y estimé oportuno dirigirme a bancos a pedir un crédito hipotecario

ENTRA MÚSICA (PP Y PAF)

LOC 1: Y realicé la primera llamada

ENTRA SONIDO DE TELÉFONO”

L'obertura de cita: utilitza paraules textuais d'alguna font personal amb la intenció de provocar sorpresa o interès en la audiència. Se sol donar la cita en estil directe. Es a dir, el testimoni afectat o expert presenta la seva declaració amb paraules pròpies. En aquest sentit, és un tipus d'obertura que té més força i credibilitat a la ràdio que ala premsa. És una de les obertures més usades en els reportatges de ràdio tot i que tampoc convé abusar-ne. La cita pot ser personal o documental.

La incorporació d'aquesta obertura ha d'estar justificada i convé tenir una sèrie de precaucions:

- 1- Procurar que la declaració no sigui parcial, i tenir en compte que no ha de distorsionar el sentit general del reportatge. Per exemple si un personatge del que s'agafa la cita no és important, se li estarà donant un protagonisme que no té i això ocasionarà que l'obertura del reportatge vagi dirigida a una direcció que no interessa.
- 2- Intentar que la cita tingui originalitat i atractiu, ja sigui pels seus conceptes o pel seu vocabulari. S'ha d'estar segurs que el propi periodista no podrà realitzar alguna cosa millor.
- 3- Evitar els paràgrafs llargs, la sintaxis rebuscada i el vocabulari complexa. La cita haurà de ser curta i tenir sentit pel sí mateixa. D'altre banda, la cita bibliogràfica massa llarga resta força a aquest tipus d'obertura, per tal cal intentar evitar-la.

“CORTE DE MADRE SEPARADA: El argumento de que hay que llevarse bien para tener la guardia custodia compartida es absolutamente falaz. Te llevas mal, por eso te

separas, por eso te divorcias pero tus hijos no se separan ni se divorcian de nadie. Siguen teniendo el mismo padre y la misma madre.

LOC 1: Y a veces son ellos, los hijos, los que deciden. Pasa sólo a veces

CORTE PADRE: Somos pareja de hecho, nos separamos entonces ¿qué pasa con...? El niño también opina. Dice: 'Me parece muy bien que os separéis pero yo quiero seguir teniendo contacto con los dos'.

LOC 1: Y así llevan 8 años. Cada año, Guillermo cambia el escenario de sus sueños y de sus desayunos. Cambia de progenitor. Empezó con 8 años. Ahora tiene 16."

"LOC 1: "Dice el Diccionario de la Real Academia que memoria es la potencia del alma por medio de la cual se retiene y se recuerda el pasado. Esa potencia la dirige el abogado José Antonio Moreno a la figura del padre de su padre:

CORTE DE ANTONIO: "Mi abuelo...era militante anarquista. Al término de la Guerra Civil, él decide volver a Madrid...."

L'obertura deductiva: consisteix en passar del general al particular, de la situació al cas, de l'abstracció al detall que ho confirma. El perill de la present obertura és que caigui en el discurs i això ocasioni un avorriment de l'oient abans de passar a alguna cosa més innovadora. Es tracta d'un tipus d'obertura molt poc freqüent, perquè l'estratègia més habitual sol consistir en anar del menor al major, i del particular al general, no al contrari com faria la obertura deductiva.

L'obertura de parodia: es tracta de parodiar, imitar obres o estils amb cert to de burla o ironia. És un recurs destinat a l'humor. es fa ús de poemes coneguts, estrofes de cançons, dites populars, etc, sempre es fa alguna modificació i és de gran utilitat per tal de cridar l'atenció de l'oient. Tot i això no és gaire freqüent entre els reportatges.

L'obertura de suspens: és un bon recurs per atrapar a l'oient. Es tracta d'una manera relativament fàcil d'aconseguir l'atenció de l'oient i consisteix en enunciar una sèrie de qualitats d'alguna cosa i posteriorment identificar-ho. Per tant es planteja com una mena

38 Reportatge

d'endevinalla que es llança a l'oient. És una obertura que pot funcionar però que té un risc, i aquest consisteix en elaborar una endevinalla que no s'acabi d'entendre o donar per suposat una resposta amb la qual la majoria del públic no estigui familiaritzada. Si aquest cas es dona, l'obertura no funcionarà i l'oient perdrà l'interès pel reportatge. Per tant és un tipus d'obertura que pot funcionar molt bé, però en cas que el risc es compleixi es perdrà el públic de manera segura.

L'obertura simbòlica: per tal de realitzar aquesta obertura es fa ús de determinades figures, imatges, objectes o relacions per representar una sèrie de conceptes, és a dir, s'utilitzen símbols. És un recurs comú i molt usat en el periodisme en general. Un exemple és quan s'apel·la a un matrimoni, o un partit de boxing per donar a entendre les relacions entre els partits polítics.

“LOC 1: “El estrés es casi el apellido natural de nuestra jornada laboral. Pero este factor de riesgo no está en la lista de enfermedades causadas por el trabajo. Ni se le espera. Tampoco la depresión o la ansiedad. Dicen que supondría la ruina:”

CORTE DE EXPERTO: “Los riesgos sociales están tan extendidos y van in crescendo que difícilmente se va a asimilar una situación de estrés con una enfermedad profesional. Sería, en mi opinión, posiblemente catastrófico, para un sistema sanitario y para un sistema económico”.

LOC 1: El doctor Alfredo Plaza ha pasado media vida estudiando el estrés, que puede perturbar el corazón hasta llegar al infarto, instalarse en el aparato digestivo o irrumpir en nuestra capacidad de memoria. Marga trabaja en la Administración. Ha sufrido y sufre estrés.”

L'obertura de casos: és tot el contrari a l'obertura deductiva, per tant es va dels casos particulars als generals. És de les tècniques més habituals en ràdio, tot i que el procés d'investigació hagi suposat estudiar primer la situació més general per passar després a analitzar casos més concrets. En aquesta obertura l'ordre s'inverteix, és a dir es comenta el tema des de l'exposició d'un cas i després es dirigeix al tema més específic. Aquestes

formules resulten apropiades, ja que l'oient mostra interès i s'humanitzen amb el relat. Aquest tipus d'obertures serveixen per posar cara i veu al reportatge.

“LOC 1: A la fàbrica de Braun, en Espulgues, a 15 km de Barcelona, le queda menos de año y medio de vida. Se va. Se va a hacer batidoras a China y planchas de vapor a los países del Este. Eso cuenta quien lleva más de 30 años en esa cadena de montaje.

CORTE DE PRIMERA TRABAJADORA: Hemos crecido aquí, la mayoría de nosotras hemos entrado a lo mejor con 15, 16 17 años y entonces, pues bueno, no es simplemente, no se trata de una empresa sin más. Se trata de tu casa. Realmente, pues bueno, ves que los compañeros pues (ROMPE A LLORAR)... no puedo continuar.

LOC 1: Y como ella 760 trabajadores más, casi 800 rotos, casi 800 descosidos.

CORTE DE SEGUNDA TRABAJADORA: se me parte por la mitad, tengo que seguir buscando otro trabajo. Algunos, para la edad soy muy mayor y para otras cosas soy muy joven. Y entonces pues la verdad es que es muy duro, muy duro.”

9.4.2. El desenvolupament:

El desenvolupament es considera el cos del reportatge, es tracta de la part més extensa i la que conté la major quantitat d'informació. En aquesta part es proporcionen tots els elements del contingut, se sustenta l'enfocament, es desenvolupen els arguments, es presenten les narracions i s'aporten les principals dades, idees i interpretacions sorgides de la investigació feta anteriorment. Per això cal combinar les dades essencials amb els recursos expressius adequats.

Elaborar el desenvolupament del reportatge és complexa i requereix de nombroses habilitats que cal tenir. El més complicat serà el fet que el periodista sigui capaç de mantenir l'atenció de l'audiència durant tot el reportatge. Per això, es pot tenir en compte algunes de les següents recomanacions:

40 Reportatge

- 1- Delimitar d'una manera ferma les parts del reportatge establint nexes i connexions consistents entre ells. Un narrador explícit és molt útil per desenvolupar el reportatge de forma lògica i sintetitzar aspectes concrets en un breu espai de temps, o donar dades estadístiques, així com el context d'alguns punts de vista que s'expressin en el reportatge que s'estigui realitzant.
- 2- Per tal d'avançar parts en que s'ha estructurat en reportatge es pot recorre a sumaris, llistes, etc, però mai massa extensos. Això ens permetrà orientar millor les expectatives dels oients i construir un text que resulti accessible a la audiència.
- 3- Tenir cura especial en les transicions que s'utilitzen: són un element essencial en el reportatge, ja que serveixen per connectar entre els components del cos del text. Per aquesta raó és important evitar connexions com ara "d'altra banda" o "mentrestant", etc. Aquestes expressions podrien ser vàlides per la notícia però en un reportatge resulten monòtones, així doncs caldrà que es procuri utilitzar altres recursos com les connexions per reiteració, els sumaris, les llistes, o fins i tot contrastos.
- 4- Cal intentar tenir la major quantitat i qualitat de testimonis que siguin suficientment bons per parlar per sí mateixos. El reportatge fa ús de sons diegètics, els propis de la realitat, per tant el desenvolupament és la part que concentra la major quantitat d'aquests sons, molts cops en forma de testimonis, d'experts, afectats o simplement gent que ha estat present en el moment i lloc del tema que es tracta. Tots aquells testimonis s'hauran de seleccionar amb cura per la seva rellevància i per la quantitat de informació necessària que puguin oferir.
- 5- Respectar les fonts d'informació. Una de les característiques del reportatge és la varietat i diversitat dels recursos expressius dels que es fa ús, així com de les fonts a les que es busca per tal d'aconseguir la informació. Però cal tenir en compte que en ràdio, un excessiu ús de fonts pot fer anar de manera lenta el text, tot i que en ocasions és necessari, sobretot quan la declaració expressi culpabilitat o opinions, així com algun

tipus d'informació important. Quan es tracti de dades o fets simples no seran necessàries aquest tipus de participacions.

- 6- S'ha d'intentar incloure detalls per donar crèdit al reportatge i fer-lo més amè. Un detall pot ser un diàleg, una escena, una situació, un enigma o una frase.
- 7- Cal tenir cura especial al moment de fer la redacció per ràdio tenint en compte les estructures simples, les frases curtes, els verbs actius i els modes indicatius. D'altre banda, s'haurà d'evitar els incisos, les frases llargues i les subordinades, així com l'acumulació de molts complements, la densitat d'informació, la veu passiva o l'estil nominal

A la pràctica hi ha varis estils de desenvolupament en funció del tema que s'estigui tractant al reportatge i del enfocament que aquest tingui. Tot i que el més freqüent sol ser el desenvolupament per blocs o cronològic, existeixen també altres modalitats no tan usades però que també són vàlides.

Concretant cal dir que el desenvolupament del reportatge en ràdio pot ser per blocs o temes, cronològic, dialèctic o de contrapunt, així com per escenes o casos. Aquests estils són els principals, val a dir que hi ha altres tipus de desenvolupament.

El desenvolupament per blocs: és el tipus de desenvolupament comú. Respon a un principi molt simple i identifica les parts que componen una situació, les desenvolupa i facilita la unió amb l'ajuda de transicions. D'aquesta manera a cada bloc li correspon desenvolupar un dels aspectes centrals del reportatge.

Primerament s'ha d'identificar les principals vessants d'un tema determinat, ordenar-les, entendre-les i lligar-les amb les transicions esmentades anteriorment. S'haurà de tenir en compte el moment d'escollir aquestes transicions per evitar que aportin significats que no es

42 Reportatge

volen. Aquest desenvolupament permet anar avançant de manera progressiva en els diferents temes que poden formar part en una mateixa situació.

Per realitzar cadascun dels blocs, s'ha de partir d'una idea principal que després s'aplicarà mitjançant l'ús de dades, exemples, declaracions, explicacions i narracions. Un cop finalitzat el desenvolupament del present bloc que s'està treballant, s'haurà de fer ús d'una transició per passar al següent apartat.

No obstant això, s'haurà de procurar introduir varietat en l'estructura interna de cada un dels blocs. En cas contrari, el text resultarà monòton i previsible, per tant és important alterar de tant en tant l'ordre intern de cadascun dels blocs que es realitzin. És a dir, si en el primer es va d'informació general a particular, en el següent s'haurà d'anar del particular al general.

Per exemple es pot iniciar un segment amb una idea general i seguidament acompanyar-lo d'un aspecte més específic i acabar novament amb l'aspecte general. Es pot posar la conclusió en el centre rodejada d'elements particulars, sempre que el tema sigui sent clar i entenedor per l'oient.

A la pràctica aquest tipus de desenvolupament és especialment útil quan un tema té diferents aspectes ben definits, diferents i complets que mereixen ser analitzats. Per tant cada tema ve a ser com una mena de capítol. Un clar paradigma de l'esmentat anteriorment seria un reportatge sobre una malaltia; al primer bloc es tractaria de descriure la malaltia, en el següent, com s'origina aquesta malaltia, i en un tercer es podria analitzar la cura, mentre que en el quart es podria donar informació de com prevenir dita malaltia.

Cal seguir un ordre natural per donar la informació, el més recomanable seria: iniciar amb una notícia, esdeveniment, o tema, seguir amb les causes que l'han provocat, després amb l'impacte, la contraposició i per últim un aspecte de futur. Cal ordenar els blocs en un ordre cronològic, progressiu o per diferents aspectes particulars dins del tema general tractat.

El desenvolupament cronològic: aquest tipus de desenvolupament també és bastant freqüent i usat, sobretot perquè es tracta d'un desenvolupament totalment senzill. Per tant es pot dir que es tracta d'una de les formes més simples d'organitzar un relat perquè consisteix en explicar els fets en l'ordre en què passen. Cal seleccionar els fets amb criteris noticiosos. A partir d'aquí, els successos més irrellevants queden suprimits mitjançant el·lipsis. Aquest tipus de desenvolupament s'utilitza sobretot en 3 casos:

- 1- Quan el tema que es tracta té una seqüència temporal, per exemple en una informació de successos o en la cobertura d'un esdeveniment en directe.
- 2- Quan el propòsit del reportatge no es dir com és alguna cosa, sinó com es produeix.
- 3- Quan el reportatge té fets, personatges, ambients o concrecions.

Per aconseguir-ho existeixen dues opcions bàsiques:

- 1- explicar l'acció segons el seu ordre natural, des del principi fins el final.
- 2- Introduir un ordre artificial o alterat, mitjançant l'ús de diferents recursos.

El primer plantejament pretén aconseguir la claredat, mentre que el segon es preocupa més per la profunditat o per l'estètica. En el primer cas es poden distingir dues variants segons el tractament del temps que més endavant es veurà.

- 1- Lineal simple: és fidel al temps cronològic passat, present i futur.
- 2- Lineal intercalat: encara que respecte la cronologia dels esdeveniments, intercala altres seqüències de l'acció que es representa en el relat.

En el segon plantejament, en lloc d'explicar l'acció segons l'ordre lògic en el que té lloc, el relat es va avançant o endarrerint per profunditzar en un aspecte o personatge o simplement, per crear un clímax o cert suspens que faci la narració més interessant. Existeixen dues eines:

- la retrospecció, analèpsis o de tornada al passat.
- La anticipació, prolepsi o anada al futur.

Donada la inspiració que caracteritza al reportatge, el més habitual és anar al passat en lloc del futur. Quan es treballa amb el futur és simplement per exposar el que pugui passar a partir del

44 Reportatge

moment en el que es relata o per especular sobre els possibles cursos de l'acció. A més, en funció de l'ús de l'analèpsis o prolepsis, el reportatge pot adoptar diverses formes. Les més habituals són les següents:

- 1- "In media res": el reportatge comença a la meitat de l'acció i a partir d'aquí va explicant l'acció mitjançant l'ús de la analèpsis i prolepsis:
- 2- "Inclusiva": una història que en conté varies.
- 3- La inversió temporal: l'alternació del temps cronològic és total, va des del final fins el començament.
- 4- Estructura circular: en aquest cas el reportatge comença al final de la història, després apareix una analèpsis fins al principi de la història i a partir d'aquí es va explicant de manera progressiva.

Si s'escull un tractament cronològic alterat, s'han de tenir en compte certes precaucions per a que la successió dels fets s'entengui i es compregui a la perfecció. Això es farà fent ús dels temps verbals correctes pel desenvolupament, així doncs es podrà guiar molt millor l'oient.

El desenvolupament de contrapunt: es denomina també dialèctic, no és un tipus de desenvolupament tan habitual com el desenvolupament de blocs o cronològic. S'utilitza en aquells temes polèmics en els que existeix un consens generalitzat. L'objectiu del reportatge es presentar la diversitat d'arguments que tenen els diferents actors implicats en el tema de manera que l'audiència es pugui fer una idea sobre el sentit del debat que s'està portant. Per tant, el que interessa es conèixer millor i de més a prop una realitat, explorant les seves contradiccions.

Per tal d'aconseguir el que s'ha esmentat s'han de seguir una sèrie de passos: primer es tracta de seleccionar un tema polèmic en el qual hi ha opinions diferents i diverses, seguidament, s'escollirà un grup de persones que tinguin algun tipus d'implicació en aquest tema. El més important és que aquestes persones representin les diverses postures que puguin existir en el tema escollit. Un cop es tenen les diferents versions, s'haurà d'identificar els aspectes fonamentals sobre els que es desenvolupa el debat. A partir d'aquí el reporter tindrà dues opcions:

- 1- Organitzar el contingut d'acord amb les seves fonts d'informació. Es tracta de fer un tractament simple tot i que obliga a l'oient a identificar per si mateix els punts sobre els que existeixen les diferències i les discrepàncies.
- 2- Organitzar el contingut dels elements que tinguin semblances i diferències. Aquesta és l'estructura dialèctica o de contrapunt.

En principi, encara que les dues opcions són tècnicament vàlides, la que resulta més correcte quasi sempre és la segona perquè permet que el públic entengui millor la realitat que s'està tractant. En aquest cas el reporter és el que identifica els aspectes més importants del debat.

Pel que fa a termes estructurals, aquest desenvolupament té un perfil molt semblant a l'estructura per blocs, perquè també es tracta d'identificar els temes i unir-los amb les transicions. La principal diferència entre totes dues és que en el desenvolupament per blocs tot ve condicionat pels aspectes del debat sobre els que existeixen discrepàncies, mentre que en una estructura del tipus de contrapunt es poden incloure antecedents, explicar conceptes o situacions, així com caracteritzar personatges. Tot això pot donar una major riquesa al reportatge i emmarcar millor el tema i el debat. Qualsevol aspecte addicional es pot intercalar entre els segments polèmics, d'acord amb l'ordre que sigui més cronològic.

El desenvolupament per escenes: és un tipus de desenvolupament que s'ha anat fent popular, possiblement per la influència dels medis, i en especial la del cinema. Consisteix en superposar escenes, per tal d'il·lustrar els fets més desconeguts d'un personatge o situació. És un tipus de desenvolupament molt descriptiu que requereix que el reporter tingui una gran capacitat d'observació i un control del llenguatge per tal d'elaborar descripcions que resultin entenedores i recolzin el contingut del que es vol expressar. En vista d'això sempre es té una cura especial als detalls i s'intenta reflectir-los de manera fidel a la realitat.

En aquest tipus de desenvolupament no es distingeixen tant l'obertura i el tancament, ja que ambdós es poden oferir com a escenes també. D'altre banda, cal afegir que hi ha una notorietat quant a semblança amb el reportatge cronològic.

46 Reportatge

El desenvolupament per casos: és una modalitat molt semblant a la del desenvolupament per escenes. La diferència bàsica entre ells és que el que s'ofereix en aquest cas no són escenes sinó casos. Són casos diferents però que sempre tenen alguna cosa en comú. El reporter marca la frontera entre cadascun d'ells, els presenta primerament per separat per fer més visible la diferència entre ells. Tots els casos diferents que es presenten aconsegueixen tenir una unió gràcies al següent:

- 1- Una obertura o introducció comú, que des del principi prepari a l'oient per relacionar-lo amb el tema.
- 2- Un nexa temàtic tan evident que no calgui fer-lo explícit.
- 3- Un tancament que reforci el paper de la entrada.

Les opcions són diverses. Es pot elaborar un reportatge en el que es narrin fets vivencials per varies persones que viuen o pateixen una mateixa situació o un altre reportatge en el que es contrastin dues històries totalment oposades. En aquest cas, l'estructura té semblança amb l'estructura de contrapunt; es poden presentar les diferents històries en un ordre lineal i d'una en una o d'altra banda intercalar-les concedint a cada una d'elles un temps similar. La decisió final dependrà del tema del reportatge, del seu enfocament i dels casos que es tractin.

Aquest tipus d'estructura té molt de sentit quan a la realitat existeixen diferents casos i quan mitjançant els mateixos, el reporter pot donar exemples de globalitat de les situacions que desitja analitzar. Hi ha una sèrie de avantatges d'aquest desenvolupament a tenir en compte:

- 1- Aporten realisme al reportatge i al fer ús de casos reals, amb noms i cognoms, impacta a l'audiència, fet que interessa per tal de tenir èxit amb el reportatge.
- 2- Humanitza més el reportatge i pot aconseguir un major acostament afectiu cap a l'oient, és a dir una identificació amb el reportatge i la gent que hi participa, i això és un fet important que interessa per tal d'aconseguir audiència.

Igual que en el desenvolupament per escenes, aquest tipus d'estructura no acostuma a portar un tancament clar, sinó que és obert, i en ocasions, l'últim cas que s'ofereix dins del reportatge funciona com a tancament. En canvi com a diferència, la obertura, sí que es sol realitzar de

manera més explícita. Per a dur a terme una bona construcció d'un desenvolupament basat en casos cal seguir les següents recomanacions:

- 1- Cada història ha de tenir un sentit per si mateixa i haurà de comptar amb persones i accions concretes.
- 2- Els personatges, han d'estar definits, no només psicològicament, sinó que han de tenir una representació sonora a més de la definició psicològica. Sempre caldrà evitar veus amb timbres similars, per tal de no confondre l'oient. Aquesta manera s'ha d'aplicar també a la construcció dels sons, ja que si s'utilitza un efecte sonor similar a un altre es pot arribar a dificultar la ubicació dels fets i per tant tornar a crear dubtes i confusions a l'audiència.
- 3- La selecció dels esdeveniments més significatius de cada història resulta fonamental per tal de crear els punts de connexió amb la tensió dramàtica.

“LOC 1: Mujeres, empresarias, y en ocasiones políticamente muy incorrectas.

A continuación se expone un testimonio de una de estas empresarias:

CORTE PRIMERA MUJER EMPRESARIA: Yo es que, en igualdad de condiciones, realmente en igualdad de condiciones, contrato antes a un hombre que a una mujer, y soy mujer y soy madre y no me puedo arriesgar a que esta chica a la que estoy a punto de contratar, dentro de un año me deje tirada cuatro meses, no me lo puedo permitir, o sea la empresa corre peligro.”

9.4.3. El tancament

És la part fonamental del reportatge, el final, alguna cosa amb la qual tanquem i que fa sentir a l'oient que no ha quedat res important per tractar. El fet que vagi al final no justifica que tingui una importància menor, per tant, mai es pot descuidar aquesta part en un reportatge. En realitat el tancament té una importància vital dins d'un reportatge, ja que en radio l'oient no acostuma a poder tirar enrere si alguna cosa no ha quedat clara, és per això, que la seva elaboració requereix d'una cura especial. No s'ha d'acabar el text ni tancar-lo de manera precipitada,

48 Reportatge

L'oient ha de tenir la sensació que el reportatge ha acabat i que en pot extreure una conclusió. El tancament sempre ha de ser fort i concís, deixant les idees clares sempre i quan l'oient en pugui treure les seves pròpies conclusions.

El tancament ha de seguir una sèrie de requisits perquè sigui correcte:

- 1- Breu: no pot ser massa extens, no és la part del reportatge on s'han d'afegir noves dades, ja que el tancament realment serveix per a fer una redundància de la informació tractada.
- 2- Concloent: ha de ser un final lògic amb el que es proporcionarà la conclusió, la demostració de la tesis que s'hagi tractat, el desenllaç de la trama. S'ha d'oferir la resposta a la pregunta plantejada inicialment a l'obertura, és el lloc on el reporter haurà de donar la idea que vol que li quedi a la seva audiència, sempre de manera subjectiva.
- 3- Gradual: ha de mantenir un lligam amb la última part del desenvolupament, és a dir, l'oient no ha de percebre un salt entre el desenvolupament i el tancament, no ha d'haver-hi un canvi radical, ni un salt bruscat, s'ha d'introduir de manera suau i que quedi natural.
- 4- Original: la originalitat del text del reportatge és una de les coses específiques a tenir en compte, per tant, amb això s'exclou el tancament precipitat, bruscat o massa curt.
- 5- Ha de ser lògic i congruent amb el text que es té.

El final es pot trobar en diferents llocs, en ocasions és útil tornar a l'entrada, ja que allà és on s'ha presentat el tema del reportatge i per tant servirà de guia per escriure el final. En altres ocasions, la idea del tancament es produeix durant el transcurs de la investigació. El més important és ajudar a que l'oient recordi el missatge central.

Per tal de dur a terme la elaboració, existeixen tres opcions bàsiques:

- 1- Resumir el contingut principal
- 2- Oferir una proposta
- 3- Incitar l'acció

En funció de l'estratègia, els tancaments poden ser de diferents tipus:

- De retorn
- De cas
- De moral
- D'instància a l'acció
- De pregunta
- De projecció
- Anticlimàtic

El tancament de retorn: finalitza amb el mateix element que s'havia utilitzat per l'obertura. Així s'aconsegueix una trajectòria circular i es col·loca dins d'uns límits precisos que ajuden a produir una impressió de treball acabada.

El tancament de conclusió: denominat també tancament de resum, és aquell reportatge en el que el narrador sintetitza els elements essencials o obté alguna conclusió d'ells. Es tracta que després d'exposar opinions i dades se sintetitzi en conclusions lògiques, però cal tenir en compte que no ha de sonar com una imposició a l'oient, sinó que ha de ser subtil i discreta.

“CORTE DE MÉDICO: “Las enfermedades profesionales, curiosamente cuesta meter a los médicos en la cabeza el tema de que hay que preguntar ¿en qué trabaja usted? Sencillamente.

LOC 1: “Y a falta de tal sencillez, casi medio millón de enfermedades profesionales son diagnosticadas y disfrazadas cada año como enfermedades comunes”.

Tancament de cas: on el reportatge acaba destacant una experiència particular o donant a un protagonista una personificació referent al tema tractat. D'aquesta manera s'aconsegueix una

50 Reportatge

connexió i una identificació amb l'oient. Generalment el locutor fa el tancament amb alguna anècdota de la qual fes ús a l'obertura del reportatge i novament hi ha una trajectòria circular.

“LOC: “Juan también ha sufrido ese calvario pero, al final, ha ganado la batalla. Y como él muchos otros podrán hacerlo”.

El tancament de moral: Aquest tipus de tancament intenta destacar un aprenentatge determinat, així com recordar la lliçó que s'ha après després d'haver escoltat el reportatge.

El propòsit és instructiu tot i que en general és millor evitar-ho. Hi ha dos tipus de riscos en aquest tancament:

- Explicitar en excés una moral pot arribar a suposar una sub-estimació de la intel·ligència dels oients del reportatge, és a dir, es pot donar a entendre que l'audiència no és prou intel·ligent o capaç d'extraure la lliçó sense l'ajuda del locutor.
- Crear una moral pot arribar a significar que sense que el locutor se n'adoni estigui introduint la seva opinió, fet que no és positiu en un reportatge. Tot i que sempre hi ha casos en que aquesta moral amb opinió pot estar justificada. Com per exemple:

“LOC 1: “Al final, es siempre lo mismo. Si bebes, no conduzcas”.

Tancament d'actuació (instància a l'acció): és un tipus de tancament que com el seu nom indica, insta als oients cap a l'acció. Pretén treure el conformisme respecte a un tema i intenta que aquests oients s'impliquin de tal forma que se sentin motivats per actuar a partir del reportatge. Tot i que en ocasions pot tenir sentit, sempre s'ha d'intentar evitar, ja que no és del tot recomanable. L'aspecte negatiu és el mateix que en el cas anterior, instar a una acció pot ocasionar que es doni opinió, en ocasions justificada, en altres no.

Pot ser justificat si es tracta d'un reportatge de caràcter promocional com per exemple:

“LOC 1: “Pero este objetivo no se puede conseguir sin la ayuda de todos. Por eso, Cáritas pide tu colaboración. Puedes participar en el programa llamando al teléfono XXXXX”.

Tancament d'incògnita: el present tancament consisteix en formular una pregunta de caire retòric amb la que es pretén fer reflexionar a l'audiència. D'aquesta manera, el reportatge queda obert a diferència del que s'ha vist en els casos anteriors de tancament. Cal dir que novament és un tipus de tancament que caldria evitar, a no ser que sigui de caire promocional. Es justifica quan hi ha un tema en el que han quedat preguntes sense resposta.

Tancament de projecció o futur: és un altre estil de deixar obert el reportatge com en el cas anterior, però amb la diferència que en aquest cas no hi ha interrogants o incògnites sinó possibles cursos d'acció, com ara situacions que es poden produir. És un tipus de tancament bastant utilitzat en cobertura d'informacions sobre successos o fets, així com en aquells reportatges que parlen de situacions o fenòmens emergents que no se sap si s'acabaran d'implantar. El que es pretén amb aquest tancament és preparar a l'oient pel que pugui venir, com per exemple:

LOC 1: "Pero no podemos conocer los beneficios concretos del acuerdo hasta que comience a aplicarse. Sólo entonces podremos conocer si traerá más consecuencias positivas que negativas".

Tancament anticlimàtic: el que pretén el present tancament és reduir la tensió generada del reportatge a l'oferir algun detall significatiu o curiós d'un fet o personatge que tingui un paper important en el final. Existeixen varies opcions per tal d'elaborar-lo, es pot fer ús d'anècdotes, cites, reflexions o ironies. En tots els casos com que es busca desinflar la tensió sorgida, s'haurà de fer ús d'un to lleuger.

9.5. El tractament del temps en el reportatge de ràdio: conceptes i dimensions

En el reportatge de ràdio es pot alterar el temps mitjançant l'ús d'analèpsis o prolepsis així com les estructures circulars, resums, escenes, pauses, etc. Per tal d'analitzar-lo de manera

ordenada cal dir que el reportatge admet dimensions bàsiques com són l'ordre, la duració i la freqüència.

Els conceptes:

Primerament cal tenir present els tres conceptes bàsics del reportatge: l'acció, el relat i el discurs:

1. L'acció és el que s'explica: per exemple un incendi, inundació, etc.
2. El relat és el text narratiu en la seva dimensió verbal, és a dir: el conjunt de paraules i accions que plasmen l'acció. La manera d'explicar-ho.
3. El discurs és el relat que s'explica referent al missatge comunicatiu amb un emissor i un receptor, en aquest cas s'estaria parlant de l'oient.

En el moment d'estudiar el tractament del temps que es pot fer en un reportatge radiofònic, interessin els conceptes d'acció i relat, ja que acostumen a ser els més importants.

9.6. Les dimensions

El tractament del temps es pot fer a partir del anàlisi de les dimensions bàsiques: l'ordre, la duració i la freqüència.

1. L'ordre: permet distingir les grans diferències que es poden trobar entre l'acció i el relat. A l'acció, l'ordre sempre segueix una línia marcada: temporal (abans-després) o lògica (causa-efecte), mentre que el relat no sempre segueix aquest ordre, sinó que pot tenir anacrònics, a causa de salts al passat o futur de l'acció.
2. La duració: es una altre de les grans dimensions del temps i la que ofereix més subjectivitat també. Engloba una sèrie de procediments per accelerar o alentir la velocitat del temps del relat.
3. La freqüència: són les relacions entre la història i el relat. Adopta com a criteri el número de vegades que un esdeveniment de la història apareix en el relat.

La duració com a dimensió temporal en el reportatge radiofònic

El temps de l'acció es diu que progressa d'una manera uniforme, però la quantitat de text que li correspon a aquest temps en el relat, s'expandeix o es comprimeix. Això és el que determina el ritme del relat.

D'aquesta manera, entre el ritme del relat i el de l'acció es poden donar quatre moviments narratius bàsics: la pausa, l'escena, el resum i l'el·lipsi. En ocasions a aquests moviments es pot arribar a sumar el de la digressió.

Cal tenir en compte dues coses. La perfecte isocronia no existeix, és a dir, la correspondència perfecta entre la duració de la història i el relat no és possible. D'altra banda, el relat està format necessàriament per elements de l'acció sotmesos a processos de selecció, combinació i modulació. No té cap sentit dir que existeix un temps en el relat que no reculli cap temps de l'acció.

Pel que fa als diferents tipus de seqüències narratives, en ràdio, es poden fer servir l'el·lipsi, resums, escenes, pauses o digressions.

9.7. L'el·lipsi

L'el·lipsi o seqüència zero és la prova més radical de les diferències que existeixen entre l'acció i el relat, ja que per mitjà d'ella es descarta la narració en el relat d'una part de l'acció. És a dir, consisteix en el silenciament de cert material diegètic de la història, que no passa a formar part del relat. Per tant, es tracta d'una figura d'acceleració que es pot utilitzar per dues raons:

- El que suprimeix és irrellevant
- És tan rellevant que millor no explicar-ho.

A més, l'el·lipsi es relaciona molt amb la focalització, ja que tots els aspectes de l'acció en els que el narrador no té accés degut precisament a la seva focalització seran elidits. En altres casos, l'el·lipsi es dona en aparença perquè després es recuperen per mitjà d'analèpsia, retrospeccions o tornant al passat. Altres vegades, el narrador pot crear espais informatius, com un final obert, que hauran de ser acabats de completar per l'oient.

54 Reportatge

Aquest tipus de seqüència narrativa serveix per expressar les conseqüències d'haver optat per un determinat tipus de narrador.

Per exemple, un narrador es decanta per la homo diegesis, és a dir, acompanya al protagonista del reportatge i és testimoni del què li passa al personatge. En una de les visites que el narrador fa seguint al personatge, no pot entrar, ja que suposaria obstaculitzar el procés, per això s'utilitza la el·lipsis. No obstant, més endavant es podrà recuperar la narració a través del testimoni autodiegètic del personatge que resumirà el contingut.

Narradora: Dos días más tarde volvemos a acompañar al inspector. Hace más calor así que decimos adiós al traje de chaqueta. Estamos en el polígono industrial de El Álamo, a unos 35 km. de Madrid. Son las diez y media de la mañana.

Inspector: Vamos a realizar una visita a una empresa del sector de la madera para comprobar las circunstancias en las cuales se produjo un accidente grave de un operario. Es una pérdida de dos o tres dedos de la mano derecha. Desde luego, la empresa no tiene conocimiento de que va a hacer ninguna visita el inspector.

Narradora: Y, en el momento en el que se identifica, las máquinas, –sierras como las que provocaron el accidente– se dejan de escuchar, se apagan. Esta vez nos quedamos fuera porque nuestra presencia podría anular el proceso. La inspección dura cuarenta minutos.

Inspector: Ha sido un accidente muy extraño y la zona en la cual se produce el corte todavía más extraño. Normalmente todos estos accidentes se producen por la parte inferior del dedo, y éste se ha producido por la parte de arriba, parece que hay un retroceso de la pieza y esto en muchos casos, –en la mayoría de los casos– se produce porque no hay una información correcta o un proceso específico de trabajo correcto para utilizar este tipo de máquinas de forma adecuada.

Com es pot veure, el narrador no ha pogut assistir a la inspecció, tot queda reduït a la frase “la inspecció dura 40 minuts” i quan l'inspector completa la visita li explica al periodista el que ha passat. En aquest cas, el relat del inspector és un clar paradigma d'analèpsies, ja que permet la

possibilitat de corregir una el·lipsi motivada per la focalització, ja que la reportera no podia saber res més sobre el que havia passat.

9.8. El resum o sumari

És una figura d'acceleració que s'inscriu en la mateixa direcció de l'el·lipsi però amb la diferència de que el material de la història sí que s'inclou en el relat. D'aquesta manera, el temps de l'acció es condensa. Una acció que ocupa, per exemple, dos anys, s'explica de manera molt breu.

El resum pot ser considerat com el moviment narratiu per excel·lència, ja que el narrador exerceix la seva funció de seleccionar i condensar la matèria de l'acció. És a dir, permet la condensació d'un notable volum d'informació diegètica i per tant, representa un progrés, un avanç a mida que va passant el relat.

De fet, la major part de les analèpsies completes solen ser un resum o sumari de l'acció del passat que s'ha superat. Tradicionalment, el resum ha estat complint la funció d'enllaç entre escena i escena, encara que això depengui del propi contingut. A la pràctica, el resum pot complir varies funcions:

- Enllaçar escenes, ajudant a que el pas entre una escena i la següent no sigui bruscat sinó motivat. Aquest tipus de resum s'anomena resum putatiu. També serveix per enllaçar una acció amb una altra que s'estiguin donant simultàniament

La transició, àgil i ràpida, es realitza per mitjà d'una sola paraula: “mentre” i es reforça per la música de fons, que passa de ser alegre i animada a ser més greu, encara que sense canvis bruscos.

“Narrador: Mientras Lety y Mariella aprendían a nadar, no muy lejos de allí, en el departamento Cartográfico de Melilla, tres coroneles organizaban en secreto los planes de sublevación. Esos planes, cuenta Leocadio Lizarán, fueron comunicados a dirigentes falangistas y...”

Exemple d'enllaçament d'escenes

“Narrador: Después de dos horas y media de reforma constitucional y el atasco nuestro de cada día, el senador Fraga llega a casa a las ocho y dos minutos de la tarde “

En el següent cas també es fa ús del resum per facilitar la transició entre una escena i la següent:

“Narradora: Siguiete parada. Ante la puerta de una distribuidora farmacéutica. En este caso trabajo actúa a instancias del comité de empresa que ha denunciado el peligroso funcionamiento de una de las máquinas. La visita dura una hora larga.”

- **Recapitular el que s'ha exposat anteriorment per mitjà de l'escena.**

Una altra de les funcions del resum és la de recapitular el que abans s'ha exposat a través de l'escena. Aquest tipus de resum s'anomena iteratiu. En aquest cas, sempre s'insisteix en la importància d'una acció (primer exposada i després recapitulada). Pot servir també per resumir alguna cosa que s'ha omès per mitjà d'una el·lipsi.

“Narrador: Lluís Martín Bielsa se reunió con 15 años al ejército republicano. Estuvo en campos de concentración franceses. Luchó en la Segunda Guerra Mundial contra los nazis, se introdujo clandestinamente en España y penó seis años de cárcel.

Carlota Leret O'Neill vive en Venezuela y desde allí sigue reivindicando la figura de su padre. El capitán aviador Virgilio Leret fue fusilado por las tropas rebeldes el 18 de julio de 1936. Su madre, la escritora Carlota O'Neill, fue encarcelada. “

Un altre exemple de resum que enllaça el contingut de dues escenes és el següent: on el narrador es dedica a conèixer el dia a dia en la vida del polític Manuel Fraga. En la part final del reportatge diu:

“Narrador: Después de dos horas y media de reforma constitucional y el atasco nuestro de cada día, el senador Fraga llega a casa a las ocho y dos minutos de la tarde.”

Un altre exemple on es recorre al resum és per facilitar la transició entre una escena i la següent:

“Narradora: Siguiete parada. Ante la puerta de una distribuidora farmacéutica. En este caso trabajo actúa a instancias del comité de empresa que ha denunciado el peligroso funcionamiento de una de las máquinas. La visita dura una hora larga.”

Una altra variant d'aquesta mateixa modalitat és aquell resum que serveix per a que el narrador presenti la identitat de les persones que intervenen o el tema del que parlen, conduint l'atenció de l'oient cap al que pugui interessar destacar. En el següent exemple, cada intervenció que fa el narrador presenta un tema diferent, tot i que tots ells estan incerts en l'assumpte de la custòdia compartida de pares divorciats.

“Narradora: Y a veces son ellos los que deciden. Pasa sólo a veces.

Voz de hombre: Somos pareja de hecho, nos separamos, entonces, ¿qué pasa con el niño?, el niño también opina, y dice: “me parece muy bien que os separéis, pero yo quiero seguir teniendo contacto con los dos”.

Narradora: Y así llevan ocho años. Cada viernes Guillermo cambia de escenario de sus sueños y de sus desayunos. Cambia de progenitor. Empezó con ocho años, ahora tiene 16.

Voz de hombre: La fórmula que buscamos fue que el niño estuviera una semana en cada casa, que los gastos que ocasionara el niño los compartiéramos al 50%. “

En el següent cas el reporter es serveix del relat autodiegètic per tal de resumir part de l'acció.

“Manuel: Te voy a contar un poco mi vida, un poco. La verdad es que estaba necesitado de dinero ¿no? Estaba muy mal y entonces mis hijos pues la verdad es que la estaban pasando mal. Me ofrecieron un dinero y la verdad me metí yo en ese jaleo. Entonces, nada, decidimos yo y mi mujer decir: “mira, vamos a tener una niña, o un niño”

58 Reportatge

3- Aquest tipus de resum s'anomena duratiu, però no és recomanable, ja que fa que sigui més difícil fer transicions de la informació narrada. El resum duratiu es realitza per mitjà de seqüències iteratives, a través de les quals a l'oient li queda clar que allò que ha estat explicat passa constantment.

El següent exemple presenta l'ús de sumari duratiu mitjançant seqüències iteratives:

“Maite: [Hablando de cómo se organizan para cuidar a los hijos] Se recogen del colegio el lunes por la tarde. El miércoles por la tarde les recoge el contrario. El viernes por la tarde los recoge el que los tuvo el lunes. O sea, es una especie de ocho. “

“Narradora: Ese ocho está a punto de cumplir diez años de engranaje. Estamos hablando de una familia de clase alta: las maletas no se mueven; las pensiones no existen; la custodia compartida para estos “ex” sale cara.”

Es diu que els reportatges de radio, que compten amb diversos codis sonors, són millors quant menor sigui la presència del narrador i major la dels protagonistes, ja que així serà més fàcil apropar el relat a l'acció.

En aquesta modalitat, el resum pot tenir també ingredients descriptius que l'acosten a la pausa. Amb ells quedaran explicats els motius dels successos relatats o alguns dels comportaments dels personatges entrevistats. Això és el que passa en el següent exemple:

“Narrador: Con democracia y todo, el vecino de Almonacid prefiere no dar nombre. Es un pueblo pequeño, no más de mil habitantes en invierno. Dicho lo cual, despliega su historial laboral: una granja, una cuadrilla de albañiles, empleado del ayuntamiento.”

9.8.1. L'escena

A més de l'el·lipsi i el resum, el tercer tipus de seqüència és el de l'escena. En aquest cas, el temps del relat es plega al de l'acció. És a dir, l'acció i el relat ocupen el mateix temps. S'ha de tenir en compte, en el seu sentit més clàssic, que la major part de les narracions estan compostes sobretot per escenes i resums, i el temps o ritme narratiu dependrà de la proporció

entre una i l'altre. A major quantitat d'escenes major lentitud. A major quantitat de resums o sumaris major sensació de rapidesa. Però juntament a això, cal recordar que la isocronia o coincidència entre el temps de la acció i el del relat no deixa de ser una intenció.

L'escena es necessària en el reportatge radiofònic, però en ocasions és quasi imprescindible. Així passa en aquells reportatges en els quals el reporter intenta mostrar a l'oient com transcorre un dia qualsevol en la vida d'una persona famosa. En aquests casos, el més freqüent és fer ús de l'el·lipsi per tot allò que no resulti rellevant o que acosti massa al personatge a la vida comú de les persones. En altres ocasions es pot perseguir just l'efecte contrari: el de descriure escenes habituals en la vida de quasi totes les persones, buscant d'aquesta manera "el costat més humà" dels personatges de certa rellevància social. Un clar paradigma és el següent:

“Narrador: Ocho de la mañana. Calle de Fernando el Católico, barrio madrileño de Moncloa. Bajamos caminando hasta el portal donde hemos sido citados. Un coche camuflado, con dos escoltas a bordo pasa lentamente confirmando que todo va bien. Subimos la escalinata que conduce a la puerta del edificio, ya abierta a esas horas, y nos recibe un hombre en mono azul que se dispone a recoger los contenedores de basura. Es Jesús, el conserje del edificio. A esa hora Manuel Fraga está todavía en su ático, tomando el desayuno.
“

El fet que el narrador opti per relatar alguna cosa usant d'escenes deixa a veure la importància de la mimesis com a motor de la narració, ja que en l'escena el temps de la narració (relat i discurs) és el mateix que el temps del que s'està narrant (acció). Quan només es compta amb medis verbals, l'escena no deixa de ser una intenció, ja que el temps de la expressió verbal és sempre diferent al temps en què alguna cosa tarda en passar, a no ser que l'acció sigui tan sols un diàleg.

60 Reportatge

Tot i això, la capacitat que té la radio per transmetre sons, a més de paraules, obre noves possibilitats per l'escena, ja que a través d'ells es pot registrar no tant l'acció sinó el so de l'acció.

Això és el que passa en el reportatge "Silencios 11-M" quan es mostra el soroll d'una roda de bicicleta que es para, donant a entendre que ja no serà utilitzada pel seu amo, a l'haver mort en l'atemptat...

No obstant això, hi ha ocasions en què la gravació dels sons no es pot acostar massa a la realitat. Això pot ocasionar que l'oient s'emporti una impressió equivocada del so. Tot i que a vegades, aquest tipus d'equivocacions o de donar a entendre coses errònies s'utilitza per fer creure al oient (al principi del reportatge) una cosa, quan realment serà una altra.

Mitjançant aquesta seqüència es pretén trencar amb totes les expectatives de l'oient, enganyant-lo d'alguna manera per mitjà d'experiències. Encara que les pauses descriptives i les escenes siguin tan importants en els reportatges de ràdio (amb elles s'intenta donar major versemblança), cal dir que no sempre és així, ja que en ocasions s'utilitzen pel contrari, per denunciar que les coses no sempre són el que semblen.

No és freqüent que una escena serveixi com a tancament d'un reportatge radiofònic, però quan és així s'aconsegueix un efecte que enriqueix la capacitat suggeridora del relat: el final obert. Una cosa semblant passa a "Recordar para no repetir", en el qual el final és una escena d'un relat autodiegètic d'un dels protagonistes.

9.8.2. La pausa

En aquest tipus de seqüència no passa res en l'acció i en canvi, sí que passa en el relat. Es com si es congelés l'acció per tal de descriure alguna cosa. Això fa que s'introdueixi lentitud en el ritme de l'acció encara que resulta més legítim en la ràdio per tractar-se d'un medi que no disposa d'imatges. Així doncs, la pausa sol ser descriptiva i suposa que el narrador suspèn l'acció. Dit d'un altre manera: la pausa és el procediment per desaccelerar el ritme del relat. La forma bàsica de la desacceleració és la descripció: no només trenca amb el contingut diegètic del context sinó que representa l'aparició d'una modalitat discursiva diferent.

Tot i això és molt difícil assistir a una pausa pura, ja que aquesta ve acompanyada majoritàriament per elements narratius, en els que l'acció va avançant poc a poc. Entendre el reportatge com una pausa amb acció o com una escena alentida dependrà de la proporció entre descripció i avanços narratius.

La diferència radicarà en que mentre a l'escena el narrador s'esforça per acoblar el ritme del relat al de l'acció, en la pausa el ritme del relat resultarà molt més moros. Encara que es podria pensar que no és convenient que la pausa predomini en un reportatge radiofònic sempre es poden trobar excepcions.

El valor descriptiu no s'aconsegueix amb medis verbals, sinó que també s'il·lustra amb sons gravats, que certifiquen la presència del reporter en el lloc dels fets. En tot cas, la informació aconseguida per les pauses descriptives ha de ser sempre conseqüent amb el punt de vista narratiu escollit pel narrador. Així, quan es tracti d'un narrador amb focalització interna, la descripció haurà de seguir l'ordre en què els objectes han estat percebuts, aconseguint els matisos de descripció impressionista. En el següent cas, l'ordre en què es descriuen els llocs té a veure amb l'ordre que aquests llocs es presenten a la vida del periodista.

“Narrador: La plaza porticada de Almonacid de Zorita tiene un ayuntamiento de sólida fábrica y balcón con artesonado y rejería, una fuente de dos caños con pilón, la cartelería desdibujada de una antigua fonda, ventanas con persianas de tablillas, tres cipreses, rosales y una torre con reloj. Desde allí, y después de no mucho andar, venimos a dar ala calle de la Virgen de la Luz, esquina con la del Gobernador, por la que sube Martina con las cestas de la compra. “

En altres casos, la pausa pot tenir accions duratives, en aquests casos s'usarà gerundis o pretèrits imperfectes que suspenen l'acció:

“Narrador: Tras un murete de piedra, donde se hace ama la sombra de un nogal, laborea Manuel entre los surcos de la huerta. Ya ha acabado de regar las habas y las alcachofas, y ahora está escardando las patatas”

62 Reportatge

En els reportatges radiofònics el més freqüent és que les pauses s'utilitzin per aportar informació que ajudi a entendre millor el context més global en el que s'ubica i a que s'entengui l'informació. Per exemple, el reporter es troba en un portal de la casa d'un polític famós. Mentre espera, aprofita per descriure amb qui viu aquesta persona o a definir o donar informació complementaria.

“Narrador: Con el senador Fraga también vive una mujer durante las 24 horas del día a cargo de las labores del hogar y el marido de ésta que sólo acude a dormir. Pero sobre todo cuenta con la ayuda de Isabel, porque el ático del senador está.”

En altres casos, més que per dosificar part de la informació, les pauses es poden entendre com la negació de l'acció. Això es presenta de manera molt menys habitual, però en ocasions també es veuen casos així. En efecte, quan es pensa que un reportatge realitzat a base de pauses i d'el·lipsis és impossible, sorgeixen casos especials que demostren el contrari. Un d'aquests casos es pot trobar a “Silencios 11-M” on es poden trobar pauses i el·lipsis en les que es mostra les absències deixades per les víctimes del atemptat. Cada cas acaba amb una el·lipsis. No hi ha ni acció ni paraules, perquè el que es pretén es denunciar els efectes de les absències d'aquestes víctimes en la part que ocupaven:

“[Ruido de carros en carretera]

Narrador: El paisaje por el que serpentea la nacional 3 a la salida de Madrid está dominado por cerros grises de vegetación escasa, naves industriales y grúas que brotan por aquí y por allá. Pero cuando el tiempo acompaña un grupo de aficionados al ciclismo de Rivas y alrededores, sale a la carretera domingos, martes y jueves, y pedalean hasta Chinchón o Morata de Tajuña o San Martín de la Vega, depende cómo anden las piernas.

[Ruido de bicicleta]

Narrador: Y ésta era la bicicleta de Francisco Antonio Quesada, la bici de Paco. Tiene un cuadro de aluminio Mendi, de tonos azules y blancos, cambio Campagnolo, dos platos de 53 y 39 dientes y ruedas de 20.

[Ruido de bicicleta deteniéndose] (Severino Donate. “Silencios 11-M”)

Es tracta d'una successió de pauses molt descriptives, encara que tenen una acció petita, documentada pels sons del carrer, ja siguin sorolls de cotxes, de les escoles, o de les obres.

En altres ocasions les pauses es poden utilitzar per produir suspens en el relat. El que es fa es definir l'acció i seguidament el narrador para l'acció per tal de descriure l'escenari en el que es troben els personatges, sempre acompanyat de sons.

9.8.3. La digressió

També s'anomena allargament, es pot entendre com el moviment narratiu contrari a l'el·lipsi, encara que tenen resultats molts semblants. Es tracta de que en el relat s'introdueix alguna cosa que no ha existit en l'acció. Això fa que no es produeixi cap avanç en la matèria. La digressió reflexiva constitueix el segon procediment per el replantajament de l'acció. Encara que el seu efecte és idèntic a la pausa descriptiva, majoritàriament prefereix assignar-li un apartat especial per introduir una modalitat discursiva clarament diferenciada. Es tracta d'un fenomen lligat a l'expressió de la subjectivitat molt afí al narrador omniscient.

Aquest tipus de seqüència no acostuma a ser gaire freqüent, tot i que quan hi ha solen ser d'una gran riquesa expressiva. Així es pot veure en el reportatge "Reto imposible".

"Máquina: Si desea consultar sus cuentas marque 1; tarjetas 2, y para otros servicios, diga qué desea.

Narrador: Solicitar crédito hipotecario, dije yo. Y la máquina...

Máquina: Un momento por favor, le pasamos con un gestor.

Narrador: El gestor, la gestora en este caso, me saludó con amabilidad y comenzó el interrogatorio.

Gestora: Pasamos de pantalla, espere un momento.

Narrador: Esperé el momento haciendo planes: fuera el gotelé, las ventanas con climalit, los azulejos del baño en fantasía, la cocina con puerta batiente... Entonces, la respiración de la gestora se hizo más oscura y honda. ¿Qué?, pregunté yo, ¿me dan el crédito? "

Un altre exemple de digressió:

64 Reportatge

“Gestora: Es que en base a los ingresos que tiene hoy en día comprar uno solo es complicado. O se tiene unos ingresos muy elevados o es muy difícil que salga aceptada la operación.”

Narrador: El manual de supervivencia del joven dice que cuando la cosa se pone fea lo mejor es recurrir a los padres. Así que le expuse a la buena bancaria la posibilidad de que ellos avalaran la operación.”

Com ja s’ha dit anteriorment les digressions no són gaire freqüents en els reportatges de radio, en tot cas, és important que no siguin massa extenses, perquè es corre el risc de que l’oient es dispersi o distregui la seva atenció per no tornar al sentit principal del relat. És per aquesta raó que l’ús de les digressions no es pot fer per gust, sinó que hi ha d’haver un motiu important per incloure’n una al reportatge.

Formes de conclusió

Com s’ha vist el repertori de recursos dels que disposa el reporter per abordar el temps és extens. Cal dir que a excepció de les digressions, que solen ser poc freqüents, la resta de recursos son emprats amb certa freqüència, sobretot en el cas de l’el·lipsi, les pauses i els sumaris. Les decisions que el reporter vagi prenent respecte a la presència de tots aquests elements anirà configurant l’estil dels reportatges de ràdio. Les particularitats pròpies del reportatge radiofònic fan que cadascun dels tipus de seqüències que es puguin trobar tinguin fonaments o una intenció.

Així doncs, el resum, entès com el moviment narratiu per excel·lència, serveix per recuperar part de la informació elidida, així com per enllaçar una escena amb la següent o per recapitular la informació que es té fins el moment.

Les pauses solen ser molt escasses, ja que sempre qualsevol descripció vindrà acompanyada d’alguna avanç narratiu, per mínim que sigui. Establir el tancament d’un reportatge per mitjà d’una pausa serveix per deixar un final obert a la pròpia interpretació de l’oient. El sentit de

l'expressivitat de tot reportatge provoca que la digressió amb prou feines tingui un ús anecdòtic, encara que pot aportar gran expressivitat. No obstant, la recepció immaterial i intangible del reportatge per part del oient i la tradicional immediatesa dels continguts deixen poc espai per aquest tipus de seqüència narrativa.

9.9. Entrevistes

Les entrevistes són part important d'un reportatge i és el medi pel que es recullen els testimonis de la gent que en formarà part.

Hi ha varis tipus d'entrevistes: espontànies,

- Espontànies: amb molt poca o cap preparació. S'utilitzen sobretot en entrevistes d'interès actual amb persones a les que se'ls hi porta el micròfon, pràcticament sense cap mena d'avís. Cal que l'entrevistador estigui ben informat del tema sobre el que preguntarà per tal de saber què preguntar o com seguir l'entrevista.
- Preparades: es basen en un esquema prèviament acordat amb la persona entrevistada. Aquest tipus d'entrevistes no son tan improvisades com les espontànies ni tan elaborades com les següents que seran analitzades. En les entrevistes preparades es discuteix amb l'entrevistat l'esquema de l'entrevista i es preparen notes i apunts per la mateixa. L'entrevistador i la persona entrevistada arriben a una sèrie d'acords referent a les preguntes bàsiques per facilitar el desenvolupament de l'entrevista. Això també evita que l'entrevistat ofereixi informació que no sigui necessària o rellevant per l'entrevista que s'està realitzant.
- Completament escrites: és un recurs molt utilitzat quan els entrevistadors tenen profunds coneixements referent al tema que es tracta, però necessiten ajuda degut a la falta de facilitat de paraula i de seguretat davant el micròfon. Per tant, és millor comptar amb un text preparat, en el qual l'entrevistador escriu les preguntes que formularà i l'entrevistat escriu les respostes que creu adients per respondre a les esmentades preguntes. Aquests fets donen certa rigidesa a l'entrevista que no acostuma a ser el més recomanable si es vol mantenir o buscar una sensació de espontaneïtat.

Figura 3: Gravant entrevistes

9.10. Música

La música és un dels elements més importants en la realització d'un reportatge de ràdio. Ocupa gran part del reportatge que es realitza i és el determinant de la intencionalitat que aquest porta. Així doncs es pot dir que la música té diferents funcions:

- Gramatical: la música actua com a signe de puntuació. En els reportatges de ràdio s'utilitzen fragments de música per separar seccions o blocs de textos per tal de passar d'un assumpte a l'altre. Un fragment llarg de música serveix com a guió que indica un canvi d'un aspecte a un altre en el tema tractat. Un moment més breu de música equival a un punt i a part, és a dir, un canvi d'idea. La música s'intercala per marcar les diferents parts que formen una emissió i per distingir-les.
- Expressiva: la música reforça el que s'escolta per crear una atmosfera sonora emocional. Ajuda a generar l'entorn requerit per tal que l'oient aconsegueixi una identificació amb el que s'està escoltant.
- Descriptiva: a través de la música, es poden descriure estats d'ànim, paisatges, ambientació d'un lloc, una època, etc. Aquesta pot arribar a transportar als oients a qualsevol part del món, fent ús de la música típica de la regió en particular que s'està tractant. Es diu que la música és essencial per descriure sensacions.
- Reflexiva: li dona temps a l'oient a recapitular el que ha escoltat i reflexionar sobre allò sentit abans de seguir escoltant l'emissió.
- Funció ambiental: en ocasions, l'escena que s'està reproduint conté música. En aquests casos és només un so del ambient però tot i això contribueix a l'atmosfera que es desitja crear i ajuda a l'oient a centrar-se i imaginar-se el lloc on passa l'acció.

9.10.1. Tipus d'insercions musicals

Existeixen diferents tipus d'insercions musicals, que li donen un caràcter més dramàtic al programa, a més, permeten transportar a l'oient a un ambient o una època, així com a una intencionalitat específica. Sempre cal que aquestes insercions es produeixin de manera natural.

Característica de les insercions: ha de ser un tema musical que identifica al programa, també anomenat "tema de presentació". Aquest donarà inici i final a l'emissió. Per dir-ho d'alguna manera, aquesta inserció inicial és el que identifica al programa, el logotip, la caràtula.

La introducció o l'apertura ve després de l'anunci de presentació, s'obre l'emissió amb un tema musical que comunica l'atmosfera de l'emissió o la de l'escena inicial.

El tancament musical, dona final a l'emissió. Equival a la paraula fi en una pel·lícula. Generalment s'utilitzen compassos finals d'una obra musical.

La cortina musical és aquella que separa les escenes o els blocs, mentre que també accentua el clima emocional i dona ritme al reportatge.

El pont musical és més breu que la cortina i indica una transició de temps o un canvi de lloc. Encara que el pont no té una funció expressiva, no ha de desentonar amb el caràcter de les escenes a les quals enllaça.

La ràfega és un fragment molt breu i àgil que senyala una curta transició de temps.

Les transicions s'utilitzen per enllaçar dues escenes de caràcter completament diferent, realçant tant el final d'una com el principi de l'altre.

Les foses o mescles són aquelles que combinen dos temes musicals diferents al disminuir el volum del primer tema, mentre que s'augmenta el volum del segon fins que el primer desapareix i preval el segon.

68 Reportatge

Pel que fa al tema musical cal dir que és aquell tema característic d'un personatge, grup o situació i apareix varies vegades durant la emissió.

El fons musical és la música que s'escolta en segon pla. S'utilitza en relats o parlaments extensos que s'hagin de destacar per tal de donar emocions a una situació dramàtica o fins i tot com a música incidental per tal de donar ambient a una situació real.

Sons i efectes

El so, està definit majoritàriament com el decorat radiofònic ja que és el que s'encarregarà d'enriquir el programa, permetent al oient portar a la seva imaginació el més proper a la intencionalitat del emissor. Els sons donaran al programa el suport per tal d'acostar-lo més a una realitat presentada.

Existeixen varies funcions dels sons, entre les quals es poden trobar les següents:

Ambiental o descriptiva és aquella que s'utilitza com a fons d'alguna escena, sense tancar veus i sense impedir el diàleg o el fet escoltat en un primer pla.

L'expressiva d'altra banda, té la intenció de crear emocions, és a dir ajudar a la narració a entrar a l'oient però sense fer ús de paraules, simplement sons.

9.11. Edició d'entrevistes, gravació i muntatge del reportatge

Durant el procés d'elaboració del guió s'haurà fet una selecció de les parts de les entrevistes que s'utilitzaran durant el programa. Ara, a fi de fer més lleugera la feina del muntatge final, s'hauran d'editar.

Es diu que aquesta és una feina delicada. Una entrevista no pot escoltar-se tallada, ja que això li pot restar credibilitat al projecte final. Semblarà que s'està manipulant la informació, sobretot en aquells casos en que la persona digui alguna cosa que pugui arribar a sonar polèmica.

Durant el procés d'elaboració del guió s'hauran fet les seleccions de les parts de les entrevistes. Tampoc s'ha de caure en el fet de deixar llargs comentaris introductoris que restaran pes al que realment és important pel desenvolupament del documental.

És fonamental arribar al muntatge amb la selecció i edició de les entrevistes. Pot ser que finalment en la visió total del programa s'arribi a notar que alguna s'ha de fer més curta o simplement eliminar-la, això és possible però caldria que no sigui constant. És a dir no es pot anar improvisant a la sala d'edició. El mateix es pot dir de la selecció musical i dels efectes de so requerits. Tot ha d'estar definit i clar al moment d'entrar a l'estudi.

Així mateix, s'ha d'intentar buscar un bon narrador que pugui dur el pes del reportatge. El tipus de documental a realitzar així com el caràcter que se li hagi assignat determinarà el tipus de veu que es necessita i si haurà de ser home o dona en segons quins casos. S'haurà de tractar de no caure en l'impropi ús de dues veus alternant-se en la lectura dels monòlegs.

Figura 4: exemple de programa d'edició d'àudio

9.12. Locució

Una bona presentació per tal d'explicar què és la locució en ràdio és dir que aquesta ha de ser clara i simple en el moment d'exposar les idees. Aquests dos han de ser els pilars de qualsevol redacció radiofònica. La claredat i la simplicitat asseguren la comprensió del missatge. A més, es diu que escriure (els guions que es locutaran) per l'oient comporta parlar per l'oient.

Com es pot aconseguir claredat?

70 Reportatge

En el terreny de la redacció per tal de locutar, la claredat s'aconsegueix bàsicament respectant la lògica gramatical, és a dir, intentant que els elements que integren una oració segueixin la següent estructura lineal: Subjecte + Verb + Predicat. Aquesta estructura és la que generalment predomina en les converses quotidianes de les persones. A més contribueix a que les frases siguin molt més senzilles, concretes i directes.

Per tal d'assegurar la claredat, és essencial evitar la introducció d'explicacions entre el subjecte de l'oració i el verb, al temps que també és fonamental no abusar de construccions sintàctiques molt complexes, ja que sempre acaben dificultant la comprensió dels textos que es parlen. Per aquest motiu, es recomana que en el moment d'afrontar una redacció radiofònica es procuri exposar cada idea tan sols en una oració senzilla però clara.

El subjecte ha d'aparèixer explícitament, ja que és el protagonista de l'acció del verb. Per tant, en la redacció radiofònica no només serà necessari prescindir de l'ús de subjectes el·líptics, sinó que igualment serà bo no substituir el subjecte per un pronom. S'ha de tenir en compte que l'ús del pronom obligaria al oient a recordar quin és el referent al que ha substituït. Aquesta és la raó que explica que en el moment de redactar per la ràdio i després locutar, no convé que estiguin molt allunyats elements relacionats entre sí.

Aquelles frases en que es veu una notòria distància entre el subjecte i el predicat caldrà una major concentració per part del oient i requereixen d'un major esforç en la locució.

Respecte als verbs és recomanable que s'utilitzin en veu activa. D'aquesta manera serà més fàcil seguir l'ordre lògic esmentat anteriorment (S+V+P) al que abans es feia referència i s'aconseguirà així una construcció sintàctica molt més directe. D'altra banda, per tal de guanyar eficàcia expositiva s'aconsella que s'utilitzin verbs que descriuïn amb claredat una acció. Així doncs, serà adequat o recomanable dir "declarar" en lloc de "prestar declaració" o "reformat" abans que "practicar reformes". També és aconsellable evitar l'ús de formes negatives, és a dir, és molt millor usar "callava" abans que "no parlava", ja que és molt més fàcil que les partícules negatives passin desapercubudes per l'orient, així com arribar a crear una sensació negativa en ell.

Finalment cal fer ús de formes verbals, la immediatesa de la ràdio precisa de l'ús del present, sobretot en el terreny de la informació. S'ha de tenir en compte que el "ahir" generalment no té cabuda en el món de la informació, ja que el passat no acostuma a ser notícia.

9.13. Locució radiofònica:

La producció de la veu: és un procés molt complex, que es genera en la part superior de la laringe i que acaba convertint en so l'aire que surt dels pulmons. L'aire, en el seu camí cap a l'exterior, estimula les cordes vocals i les fa vibrar gracies a un moviment neuro-muscular. S'estenen al llarg de la laringe formant un parell de llavis simètrics molt sensibles.

Mentre no es produeix fonació els músculs i els lligaments que constitueixen les cordes es mantenen separats. Un cop rebuda l'ordre que possibilita el parlar, els llavis s'ajunten per complet fins que l'energia procedent dels pulmons aconseguix separar-los novament.

Tot i això els sons no són sempre iguals: la veu augmenta o disminueix de volum i puja o baixa de to. Els matisos de cada veu, el timbre, es produiran quan el so produït passi per les cavitats vocals i nassals.

El número mínim d'oscil·lacions és de 60/80 per segon (veus greus) i a mida que aquest número augmenta el to es fa més agut.

Teoria acústica de la veu: redueix a tres fenòmens físics com elements de distinció entre les diferents veus.

To: és la impressió que produeix a l'oient la freqüència de vibració a la que es manifesta una determinada ona sonora. La marca del to (agut o greu) ve donada per la quantitat de vibracions que es produeix en les cordes en una unitat de temps. Per tant, a major número d'oscil·lacions el so serà més agut.

72 Reportatge

La unitat de mida del to és el Hertz (Hz). Els tons greus tenen una freqüència de 100-150 Hz (o cicles per segon c/s) i els aguts de 200-400 Hz.

Les veus masculines es mouen a una freqüència entre 80-200 Hz i les femenines entre els 150-350 Hz.

Intensitat: ve determinada per l'amplitud de l'ona que el produeix. En el cas de la veu depèn de la potencia amb la que la corrent de l'aire sacseja les cantonades de la glotis. Quan més amplies siguin les vibracions més força tindrà la veu. A més, l'amplitud varia segons la pressió que s'exerceix des dels pulmons.

La intensitat equival al volum (fort/dèbil). La unitat de mesura és el decibel (dB).

La intensitat normal de la veu sol ser de 50 dB, encara que pot arribar fins als 110 dB aproximadament.

Timbre: és la principal característica diferenciant de qualsevol so. En la seva configuració juguen un paper bàsic els harmònics, és a dir, les freqüències que conformen la ona sonora i que són múltiples de la freqüència fonamental. El sacseig amb les cavitats vocal i nasal, les dents, etc... determina la forma final que acaba adoptant la veu.

Altres conceptes:

Extensió: és la veu de la producció que va des dels 70 Hz fins els 1300 Hz.

Tessitura: engloba el conjunt de tons greus i aguts que una determinada persona aconsegueix emetre amb una total comoditat.

Entonació: és la melodia tonal que es fa al parlar, el dibuix que es fa amb la veu.

l'Ús expressiu de la veu:

sense oblidar els principis bàsics de la locució (claredat, concisió, etc) el locutor ha de saber presentar els continguts amb certa estètica. En això influeix plenament la fono estètica: la expressivitat sonora transmesa mitjançant els aspectes de la veu que comuniquen acústicament

informació sobre el gest, l'actitud, el caràcter, l'aspecte físic i el context del emissor. Aquests trets característics no pertanyen ni a aspectes lèxics ni gramaticals.

La intensitat és l'aspecte més fàcil de controlar. Té 3 àmbits de tractament des del punt de vista funcional que tenen una repercussió expressiva:

- Fonològic: depèn del aparell fonètic
- Distància: entre el locutor i el micròfon.
- Control: des de la cabina (tècnic).

Quan s'altera la intensitat de la veu afecta a la sensació espacial que hi ha entre el locutor i l'oient (més alt, més a prop). Tipus de relació entre el locutor i l'oient:

- Intima: intensitat utilitzada entre 0 i 0,5 metres.
- Personal: 0,5 m – 1,5 m.
- Social: 1,5 m – 3 m.
- Públic: l'interlocutor està a més de 3 m.

La comunicació d'estats emocionals: el tractament fonològic de la intensitat de la veu té un paper molt important en l'expressió d'actituds emocionals.

Estats d'ànim: l'agressivitat, la còlera, la por, la tensió o l'ansietat s'il·lustren amb un volum més alt que la tristesa, el cansament o la debilitat.

Tamanys i distàncies: la manipulació fonològica ajuda a descriure el volum dels objectes i en combinació amb l'agudesa o gravetat del to reforça la il·lusió espacial de proximitat o llunyania.

Realçament de continguts: es tendeix a dotar de major intensitat o èmfasi a allò que es vol destacar sobre la resta.

Tractament tècnic de la intensitat: fa referència a la manipulació de l'amplitud (intensitat) del senyal acústic a través de la taula de mescles. Tot i això aquestes modificacions són perceptibles a la oïda humana degut a la reverberació que es produeix a la sala.

Valor expressiu del to: la manipulació fonològica del to ofereix al locutor amplies possibilitats per reforçar qualsevol descripció verbal d'espais i ambients, per la creació de personatges i per la representació d'actituds emocionals.

Ambients i escenaris: hi ha una tendència general a associar els tons aguts amb la lluminositat i els colors clars, i amb tots aquells conceptes que s'identifiquen amb aquesta associació: brillantor, dia, sol, etc. Pel contrari els tons greus es relacionen amb colors obscurs.

Il·lusions espaials: en la descripció d'un objecte amb relació a una determinada situació espaiial, la agudesia del to implica llunyania, mentre que la gravetat indica proximitat i reforcen la sensació de presència d'una veu.

Actituds emocionals: existeix un vincle entre l'audició d'una veu greu i les sensacions de tristesa, depressió, pessimisme etc. Pel contrari, la agudització del to indica alegria, optimisme o sorpresa, però també por, nerviosisme i tensió.

Recreació de personatges: la agudesia o gravetat de la veu és un paràmetre que intervé en la reconstrucció mental del parlant. Els tons baixos incentiven la imaginació de personatges misteriosos i malèvols, mentre que els aguts són més adequats per la recreació de personatges jovials i còmics.

En general una veu greu dona una major sensació de credibilitat.

Valor expressiu del timbre: la imatge física del locutor radiofònic ve determinada en gran part per les característiques tímbriques de la veu. Informa més que qualsevol altre tret sonor sobre l'aspecte del parlant (edat, atractiu, altura, color de la pell, etc)

La complexitat del timbre impedeix fer relacions exactes entre aquest i l'aspecte físic d'un locutor. No obstant és possible modificar-lo per imitar a certs personatges.

També ajuda a la descripció de textures i impressions, tenint en compte que una veu inharmonica suggereix rugositat, mentre que una harmònica implica suavitat, sensualitat o esponjositat.

Improvisació: es tracta d'elaborar, sense cap tipus de preparació, una locució coherent sense cap tipus de recolzament.

S'ha de destacar que la majoria d'improvisacions que es fan en els medis de comunicació estan preparats amb anterioritat. Per tant, no són improvisacions tot i que així ho fan creure.

La improvisació apareix en dos situacions:

- 1 Les que no fan referència als continguts com per exemple els errors tècnics no preparats:
 - errors en les connexions en directe.
 - interrupcions d'emissió.
 - retard d'algun convidat.
 - Comunicació d'informacions parcials.
- 2 dinàmiques de feina: es poden preveure perquè són coses que afecten al discurs.
 - Actes públics
 - Flaixos informatius d'última hora que no han pogut ser redactats.
 - Entrevistes no concertades (després de fets imprevistos)

La improvisació pot ser parcial (amb un petit guió que ajuda a seguir el discurs. Només es disposa d'uns segons per tal de preparar-lo) o total (inesperat, no hi ha temps per preparar res).

Existeixen tècniques per elaborar un bon discurs en ambdós casos:

- S'ha d'estar atent al que s'escolta o es veu.
- Tenir informació del contingut del programa.
- El regidor ha d'alertar als companys quan s'ha d'improvisar.

76 Reportatge

- No intentar donar explicacions complicades sobre el motiu de la improvisació que s'està fent.
- Intentar tenir un discurs base per seguretat.
- Disposar d'informació a mà per poder seguir informant mentre es pensa com solucionar la situació.
- Tenir molt clar el que es vol dir.
- No s'ha de tenir por de les pauses, en certes ocasions ajuden a reforçar la locució i donen credibilitat.
- Reduir la velocitat

Tipus de sistemes de respiració:

La respiració més recomanable en locució és l'anomenada costo-diaphragmàtica. Aquest hàbit respiratori implica que durant el procés de inspiració es dilaten les costelles superior i les interiors de manera que permet la acumulació d'aire a l'abdomen. Durant l'expiració, el diafragma serà l'encarregat de dosificar la sortida de l'aire. Les clavícules i els múscles han d'estar completament en repòs.

Recomanacions:

- Aprofitar les pauses per inspirar.
- Cal tenir en compte que les pujades injustificades de to suposen un malbaratament d'aire.
- La intensitat depèn directament de la quantitat d'aire que surt dels pulmons durant la fonació.
- Aquell que controla la seva locució, es podrà dir locutor.
- L'entrenament millora les condicions de locució.
- La postura davant el micròfon s'ha de vigilar. Cal saber que un cos encongint dificulta la respiració i atenua la intensitat de la veu.

Tècniques de locució per medis audiovisuals:

La lectura en veu alta d'un text és sempre diferent a la de la lectura visual, per tant cal tenir molt present la pronunciació dels sons, ja que necessita de més temps. S'ha d'intentar quadrar

el temps del àudio amb el de la imatge. És molt important articular i vocalitzar. Cal que el locutor s'expressi amb claredat, ja que la fugacitat i el fet que el missatge que s'ha dit no retorna evidencien aquesta necessitat. Si l'oient no entén el missatge, no tindrà ocasió de buscar la manera en que li repeteixin per tant s'ha d'aconseguir que aquest l'entengui amb tan sols un cop.

Vocalitzar consisteix en pronunciar correctament totes i cadascuna de les vocals que apareguin al llarg del text que s'haurà de locutar. Articular és la forma clara i precisa de pronunciar les consonants, de tal manera que els sons es perfilen justament en el seu punt correcte.

Es recomana:

- Transcriure verbalment un text amb un obstacle a la boca, per exemple un llapis.
- Obrir la boca en varies ocasions fins el límit de possibilitats per tal de desencallar els músculs.
- Fer massatge amb la llengua per tota la part de la cavitat vocal fins on s'arribi.
- Pronunciar síl·laba a síl·laba en veu alta i exagerant la gesticulació vocal.
- Llegir el mateix text que es locutarà simulant diferents situacions: riure, plorar, cantant, cridant...
- Cal recordar que el micròfon és un aparell sensible, per tant recull qualsevol tipus de vibració. Serà convenient mantenir-lo en posició vertical a la boca i vigilar amb polseres o penjolls que porti el locutor/a.

Referent a les emissions de veu com s'ha esmentat anteriorment cal tenir una bona dicció i vocalitzar correctament. El missatge ha de ser clar i haver-se preparat abans en la mida del possible.

És convenient repetir les idees o agafar més temps per tal d'anunciar-les o anticipar-se o formular-les abans, és a dir fer avanços del que vindrà a continuació per tal de captar l'atenció del públic.

78 Reportatge

Amb els elements ambientals externs al missatge l'oient es pot arribar a fer una idea del context on es produeixen els fets.

Pel que fa a l'oient i la seva capacitat de retenció cal recordar que és limitada, és a dir, es diu que la memòria de l'oient és a curt plaç, per tant el locutor ha de tenir en compte que haurà de fer frases curtes i simples per tal d'aprofitar molt millor aquesta limitada capacitat, ja que al necessitar menys temps d'atenció el receptor analitza amb major facilitat la informació.

Pel que fa al temps en ràdio, es tendeix a aportar en poc temps una gran quantitat de continguts informatius, això obliga al locutor a fer una curada selecció de les idees i dades que desenvoluparà i que per tant inclourà en el seu reportatge radiofònic. En el procés de preparació caldrà tenir en compte que quan es parla es tarda més temps que en llegir, per tant és un fet que caldrà tenir present quan el guionista o el propi locutor es prepari el text que haurà de llegir durant la locució del reportatge.

En el cas que el locutor es trobi que va malament de temps és important saber que no s'ha d'accelerar el ritme de la lectura del discurs, ja que això dificultarà la comprensió de la mateixa. Per tal que això no passi, en la mida del possible, es pot interpretar el text en veu alta i cronometrar-lo abans de gravar el definitiu.

Generalment 1 minut equival a 20 línies de text i aquest ha de tenir el seu vocabulari adaptat al tipus d'audiència destinatària del reportatge. L'èxit del projecte, en ocasions, dependrà de la capacitat de l'equip d'adaptar-lo als objectius preestablerts

Per aconseguir una connexió amb el target al que es dirigeix el reportatge cal reafirmar relacions d'igualtat i proximitat. (fer ús de la segona persona del plural i del pronom vostè). Agrair l'atenció per tal de fidelitzar i persuadir als oients o fins i tot afirmar el coneixement sobre el tema que els oients suposadament també tenen, per exemple, es pot fer ús de l'expressió "tots sabíem" o "tots esperàvem". També es pot provocar la participació de l'audiència en el programa o reportatge.

9.14. El guió radiofònic

El guió és l'instrument que serveix per planificar qualsevol programa radiofònic, en aquest cas, el reportatge, per tal de preveure tot el material sonor que serà necessari per a dur a terme la seva producció. En el guió es detallen, per tant, tots els passos a seguir i, en funció del programa serà més o menys exhaustiu. A més, el guió és la peça clau per a que els locutors i tècnics de so s'entenguin.

Hi ha diferents tipus de guió que s'estipulen segons una tipologia en funció de tres variables:

- la informació que contenen
- les possibilitats de realitzar modificacions sobre ells.
- La forma en què es presenten.

Tipus de guió

Segons la informació que contenen es refereix generalment als guions literaris, guions tècnics i guions tècnics-literaris, sent aquests últims els més complets. La definició de cadascun d'ells és la subsegüent:

- Guions literaris: són aquells guions que donen una importància fonamental al text que haurà de llegir el locutor. S'exclou d'aquest tipus de guions, les anotacions tècniques relatives a planificació, figures de muntatge, etc. En el guió literari és senyalen generalment en majúscula els llocs en els que apareixen música o efectes sonors que acompanyaran al text del reportatge.

D'altre banda en el guió literari hi consten indicacions i pistes radiofòniques donant apunts de com dur a terme la locució. Un clar paradigma serien les següents indicacions:

Locutora 1 (melancòlica): "I pensar que tan sols fa uns mesos era amb ell"

Locutora 2 (rient): "No diguis això, d'aquí 4 dies el tornes a veure"

MARÍA
*(Entre sollozos): "Jamás podré olvidarme de él
No es justo lo que me ha pasado"*

ANDREA
(Riendo): "No digas eso. Tu nunca lo quisiste"

MARÍA
(Gritando): "Aléjate de mi. Eres una bruja".

ANDREA
*(Alejándose): "Ya me voy, pero no te creas que
te será tan fácil deshacerte de mi".*

CARETA DE SALIDA

Figura 5: guió literari americà

- Guions tècnics: a diferència dels anteriors, en aquest tipus de guions imperen sobretot les indicacions tècniques, mentre que el text verbal només apareix a mitges i en alguns casos, ni tan sols apareix. De fet, el que diran els locutors s'expressa de la següent manera: (*locutor 1: entrada notícia; locutor 2: cos de notícia*) com si simplement es tractés d'una pauta a seguir. Aquest tipus de guions són els més usats en la ràdio actual, sobretot pel que fa a programes informatius.

- els guions tècnic-literaris: són aquells que contenen tota la informació possible. En ells apareix el text verbal complert, així com el conjunt de les indicacions tècniques que en formen part.

Sempre hi ha la possibilitat de realitzar modificacions un cop creats els guions, quan això succeeix es parla dels guions oberts i dels guions tancats.

Pel que fa als guions oberts cal dir que estan concebuts per a poder ser modificats en el transcurs del programa, pel que presenten una marcada flexibilitat. En canvi els guions tancats, no admeten cap tipus de modificació. Treballar amb un o l'altre sempre dependrà de la complexitat de la producció i sobretot, de les característiques del espai.

Segons la forma que presenten els guions, es pot parlar de guions americans o guions europeus.

El guió americà es presenta en una sola columna, separant les indicacions del tècnic i les dels locutors mitjançant paràgrafs sagnats. En aquests guions, les anotacions tècniques es subratllen, mentre que el nom dels locutors/es apareix en majúscula. A més, s'acostuma a deixar un marge a l'esquerra per tal de senyalar possibles modificacions.

Pel que fa al guió europeu, en canvi, es presenta en dos o més columnes. La de l'esquerra es reserva sempre per les indicacions tècniques, mentre que la resta (que poden ser una o més columnes), es destina al text íntegrament dels locutors, o al text en forma de ítems.

És molt important tenir en compte que aquestes tres variables són perfectament combinables, de tal manera que es pot elaborar un guió tècnic-literari, tancat europeu o un guió tècnic obert americà... Un cop més, totes aquestes decisions sobre el guió dependran del programa que es vagi a produir.

Alguns exemples:

CONTROL	LOCUTORIO
PP MICRO 1 F. IN CD 1 CORTE 8 THE RIVER	Locutor 1: Saluda a la audència
RESUELVE CD 1	
PP MICRO 1	Locutor 1: Noticia 1 (Visita de Aznar a EEUU)
PP CD 2 CORTE 3 RÁFAGA	
PP MICRO 2	Locutor 2: Noticia 2 (Temporal en Galicia)

Figura 6: Guió tècnic

CONTROL	MICRÓFONO 1	MICRÓFONO 2
PP CD 1 CORTE 3 Efecto sonoro "aguas submarianas"		
2P CD 1/PP MICRO 1	Allí abajo, realmente no se ve nada, todo está muy oscuro, las aguas son muy turbias. Imagínesse, un puerto como el de Barcelona: contaminación, vertedero de miles de cosas... Yo trabajaba con unas lámparas especiales y gracias a eso podía ver algo y hacer mi tarea. Usted comprenderá que	Juan Martínez Chico, cincuenta y tres años, natural de Salamanca. Profesión: escafandrista. Escafandra: aparato que usan los buzos, compuesto de una vestidura impermeable y un casco de bronce perfectamente cerrado con tubos para renovar el aire. Escafandrista, buzo, el señor de las aguas turbias.
PP M1/2P MICRO 2		

Figura 7: Guió tècnic-literari

9.15. El muntatge radiofònic i les seves tècniques

Qualsevol emissió és vàlida per adonar-se que els diferents components del llenguatge radiofònic que el conformen (veu, música, efectes...) es van succeint de manera ordenada. L'harmonia que s'escolta a la ràdio de les veus acompanyades de música o el recital del sumari d'un programa informatiu amb efectes de fons és la disposició i combinació de dos o més sons radiofònics o plans sonors simultanis i continus en un temps, espai i ritme en els que cadascun d'ells adquireix el seu valor per la relació que estableix amb els anteriors, posteriors o ambdós.

Gràcies a les diferents tècniques de les que es fan ús en el muntatge, les possibilitats que presenta són pràcticament infinites. La producció i reproducció sonora de la ràdio és un procés totalment tècnic, en virtut de les característiques tecnològiques que defineixen l'acte radiofònic. Aquest procés tècnic implica la manipulació electrònica i mecànica dels fragments de la realitat sonora: es poden tallar i mutilar els segments de la realitat prèviament gravats. Es poden alterar les qualitats de la font sonora, per variació dels micròfons, equalitzat, velocitat de disc o cinta, resultant així un so diferent del que s'havia percebut en un principi.

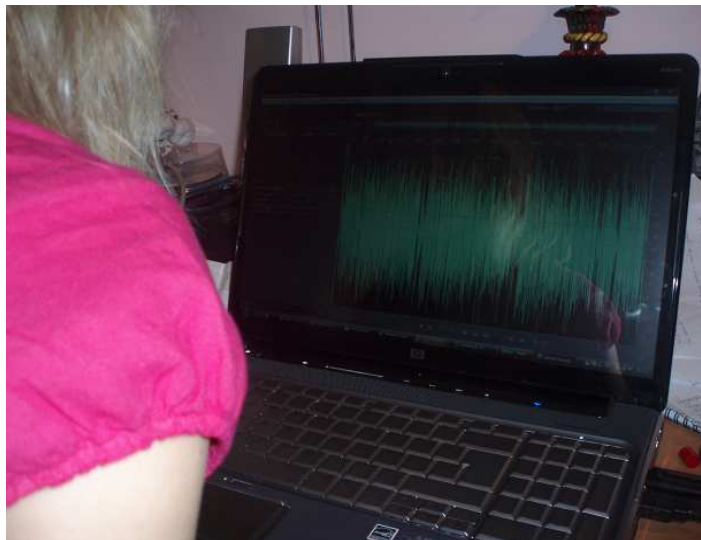

Figura 8: editant l'àudio.

Referent al muntatge cal dir que són una sèrie d'operacions de muntatge tècnic sonor que posen la tecnologia radiofònica al servei de la creativitat i la intenció comunicativa i expressiva del autor del missatge radiofònic.

Muntatge sobre dos eixos

L'arquitectura d'un determinat muntatge radiofònic es fonamenta amb independència de que aquesta sigui més o menys complex en torn a dos eixos: l'eix de la simultaneïtat i l'eix de la successió.

L'eix de la simultaneïtat: la ràdio, per les seves característiques tècniques i la seva capacitat de poder generar perspectives i espais mitjançant la combinació de diferents plans, permet presentar dos o més fets. Aquest eix possibilita la superposició de dos fets o idees al mateix temps. Això és el que compon el material radiofònic.

L'eix de la successió: permet la unió mitjançant enllaços imperceptibles de fets que es van succeint en el temps de manera juxtaposada, és a dir, un darrere els altres.

És molt important tenir en compte que en ambdós casos, tant si dos o més sons coincideixen en el temps com si apareixen un darrera l'altre, ha d'existir el que s'anomena raccord. A la ràdio, el raccord fa referència a tots aquells aspectes que faciliten la continuïtat, la unió i l'enllaç entre dos o més elements sonors, ja sonin per superposició o per juxtaposició. Així doncs, quan es parla de raccord entre veu i música, s'està fent referència a aquells aspectes que fan que ambdues matèries guardin relació.

El concepte de raccord, és una paraula que prové d'origen francès i del món del cinema. En aquest àmbit, així com en el de la televisió, raccord es refereix a qualsevol element de continuïtat entre dos o més plans visuals. Quan aquesta continuïtat es trenca es parla de ruptura de raccord. En aquest sentit, quan alguna cosa falla o hi ha algun tipus de salt que no s'entén en una pel·lícula es dirà que s'ha trencat el raccord; així mateix passa a la ràdio, amb la qual cosa es pot confondre a l'oient, per tan s'ha d'intentar seguir un raccord.

La veu

La veu a la ràdio és una de les característiques més importants, ja que aquesta és el personatge. Es podria arribar a classificar la veu com a obscuritat dins la radiofonia, ja que és impossible veure la imatge del locutor que està emetent un partit de futbol o un programa de música, així com un reportatge. Però la imaginació de les persones pot arribar a recrear en la seva ment el rostre de la persona que està parlant, el seu aspecte físic o el seu estat d'ànim. Fins i tot l'oient pot arribar a saber a quin ritme s'està produint alguna acció mitjançant la veu de qui la transmet.

Això és així perquè com a conseqüència de la relació entre l'emissor i el receptor que es dona en la comunicació radiofònica, la veu té un significat especial, ja que és l'eina única i exclusiva de la qual disposa el locutor per transmetre la informació que es suposa que donarà, així com la informació complementaria com ho són els gestos, les expressions facials, etc.

Es diu que la veu és el somriure del locutor, que descriu la boca, els ulls, les mans, els gestos... el sentit de l'humor del locutor, la seva mirada... els seus moviments o fins i tot la seva manera de vestir. La veu és amistat, és confiança, credibilitat, misteri, bellesa, por, seguretat... La veu, és en definitiva, tot el que l'oient pugui arribar a imaginar.

10. Plantejament dels reportatges

El plantejament dels reportatges culturals consisteix en buscar una sèrie de conceptes o idees relacionades amb el tema en qüestió que es tracta. En aquest cas cada reportatge es planteja des d'un angle de visió diferent depenent del país i del temari escollit.

És un plantejament bàsic, guiat per introducció, desenvolupament i conclusió. Es pretén anar des d'un àmbit general fent una vista guiada pel país per seguidament concretar i entrar en detalls informatius característics dels llocs tractats.

Cada reportatge s'ha plantejat de manera i estils diferents per tal de poder oferir varietat en el producte. El plantejament s'ha realitzat amb molta cura buscant el màxim de profunditat possible en les idees i els conceptes inicials. Pel que fa al tipus de reportatge cal dir que tots estan basats en el reportatge narratiu.

10.1. Cuba

La influència del govern en la societat de Cuba

El plantejament d'aquest reportatge ve de la idea inicial de descobrir el que realment suposa viure a Cuba. Per tothom és sabut que el tracte d'un turista és molt diferent al tracte d'una persona que viu en el país, i no és precisament positiu. La idea es revelar com és la vida diària d'un cubà.

La idea prové del problema polític pel que passa Cuba des de fa anys i es planteja des de l'angle de la societat. Es busquen testimonis i experiències de gent que ha estat vivint la repressió del govern cubà. La vessant d'enfocar el plantejament del reportatge des de la societat ve pel fet que el poble cubà està extremadament influenciat pel govern en quant a maneres i nivells de vida.

Es proposa poder conèixer i intentar posar-se en el lloc d'un cubà a través del reportatge que relata el dia a dia a Cuba d'una persona amb poques possibilitats.

A través d'aquest reportatge l'oient pot arribar a sentir com sent un cubà i entendre la situació per la que passa una persona que viu en l'esmentat país. Suposa un reflex de la realitat de

viure en un país com Cuba sense la necessitat de fer-ho. És la presentació de diferents situacions dramàtiques que es viuen a un país d'aquestes necessitats. Si realment es vol conèixer de prop Cuba i sentir com un cubà, aquest és el reportatge exemplar on es presenta una veritat indiscutible.

10.2. Mèxic

Ciutat de Mèxic, cultura, bellesa, caliu i contrastos

Aquest és un altre tipus de reportatge, no tant basat en una característica concreta. El plantejament d'aquest reportatge es basa en presentar i conèixer la ciutat del Districte Federal, explicar el què ofereix i el què s'hi pot fer. L'oient podrà extreure com una mena de ruta turística i un ampli coneixement de la ciutat i de la cultura.

El reportatge és conduït de la mà d'un mexicà resident a la Ciutat de Mèxic que explica i presenta els secrets d'una ciutat plena de contrastos, on es pot trobar des de cultura a diversió. Mostra el caliu de la seva gent i infinitat de sorpreses

Les persones que escoltin el reportatge aprendran a veure el Districte Federal des d'un altre punt de vista i no tant deixant-se influenciar pel que es diu o els clàssics tòpics, l'objectiu es mostrar un D.F transparent i real, amb les seves coses positives i negatives. L'amant de Mèxic aprendrà una quantitat de coses impensables i podrà conèixer a fons una de les seves ciutats principals que engloba molts costums d'altres estats de la república.

Després de sentir el reportatge l'oient podrà anar a Ciutat de Mèxic amb un previ coneixement i amb un sentiment d'estimació al país, que farà que es pugui entendre a la perfecció la manera de viure i la cultura tan diferent a la que es té a Europa.

10.3. Estats Units

Estats Units, un país d'oportunitats?

La idea inicial, en aquest cas no busca presentar un país, o una societat, sinó que busca seguir una sèrie d'històries personals de gent realment necessitada que emigra a un país com Estats Units buscant un futur millor. Es tracta de seguir històries diferents però amb un mateix fi, experiències de vida, dificultats, drames, èxits.

Es persegueix i es viu costat a costat l'inici d'una nova vida a un país nou, un país considerat primera potència mundial i interessant de conèixer les seves entranyes. A quanta gent no li agradaria saber com funciona un país com Estats Units?

Aquest reportatge ofereix coneixements íntims que només es descobreixen mitjançant gent que viu allà, a més arriba a entrar a les entranyes d'un país admirat, gran i poderós en el qual molta gent intenta construir la seva vida començant des de zero i en ocasions, amb moltes necessitats. Es revelen fets i curiositats sobre el funcionament del país i com arriba a prosperar una persona immigrant. És de gran interès veure l'evolució i els processos pels que ha de passar aquest tipus de gent que decideix viure als Estats Units.

10.4. Perú

Perú, un país acollidor

El plantejament del reportatge referent a Perú és un plantejament totalment innovador, ja que la idea sorgeix a partir d'una noia catalana que decideix anar a viure allà i ofereix una visió pròpia comparant les dues cultures i dient el més sorprenent, fet que ajuda a l'oient europeu a entendre i involucrar-se molt millor, ja que qui ho explica és una persona propera.

Es tracta de seguir els passos que la Laura va realitzar mentre va viure allà. Novament es presenta informació i coneixement, sempre donades de primera mà i de manera totalment transparent.

88 Plantejament dels reportatges

En aquest cas es dona una visió general, sense concretar exactament en cap tema, simplement es dona a entendre que una persona pot arribar a un país com el Perú i adaptar-se i aconseguir una vida quotidiana amb tota normalitat.

La Laura explicarà com anava als llocs, curiositats, coses que li van cridar més l'atenció i ajudarà a fer turisme per diferents parts de Perú a través del reportatge.

Per tant aquest nou plantejament planteja la idea de fer un seguiment de la vida d'una persona catalana a un país desconegut com Perú, alhora que s'obté informació i aprenentatge sobre el país.

11. Equip Tècnic Utilitzat

11.1. Software

Els softwares utilitzats han estat softwares gratuïts, capaços de gravar i editar àudio que ofereixen efectes de so així com possibilitats de controlar les freqüències, revers, i tot tipus d'opcions.

Cal dir que són softwares caracteritzats per tal de fer produccions semi professionals o fins i tot de caire professional. Els softwares utilitzats són els següents:

Audacity

Nuendo

Skype

Audacity és un programa gratuït que es pot descarregar des de la seva pròpia web i que ofereix infinites possibilitats per tal de treballar amb gravació i edició d'àudio. És un software senzill d'utilitzar i sense complicacions amb el qual qualsevol persona amb nivell bàsic o principiant pot fer una producció amb qualitat.

Entre altres característiques, ofereix la possibilitat de gravar àudio en temps real, editar arxius amb els principals formats com Ogg, Mp3, Wav, Aiff, etc. També pot importar arxius MIDI i Raw, així com editar en pistes múltiples.

L'alumne fa ús del present programa pels previs coneixements que tenia després d'haver realitzat diferents pràctiques durant el graduat d'audiovisuals.

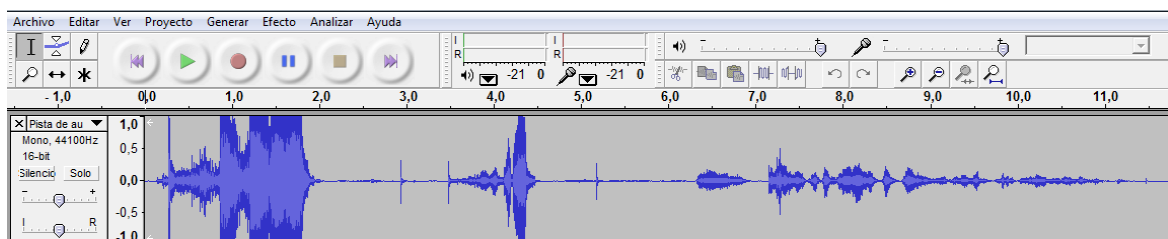

Figura 9: Imatge del software Audacity

Nuendo és una aplicació semblant a Audacity, però amb una mica de més nivell tot i que no deixa de ser senzilla. Les seves utilitats principals són les de gravar i editar àudio, sons i efectes, així com altres característiques de caire més professional.

L'alumne ha decidit fer ús principalment d'aquest programa per tal de fer l'edició dels reportatges, ja que l'entorn del software i les opcions s'havien estudiat durant la duració del graduat.

El Nuendo ha estat escollit per gravar algunes de les entrevistes, tot i que la majoria han estat gravades amb Audacity, en ocasions ha calgut gravar-les amb el Sound Recording per diferents motius, cal tenir en compte que els reportatges contenen amb entrevistes a persones d'altres països per tan el fet de gravar l'àudio a distància era una dificultat.

Figura 10: capture del software Nuendo

Skype ha estat un software somament important en aquest projecte, tot i no ser un gravador i editor d'àudio, ha sigut bàsica la seva utilització, ja que com s'ha esmentat anteriorment moltes de les entrevistes s'havien de fer a distància pel fet que els testimonis viuen lluny.

Skype és una aplicació gratuïta que permet fer trucades telefòniques via Internet, es pot realitzar de Skype a Skype de manera gratuïta i de Skype a telèfons pagant les trucades a baix

cost. La decisió de fer ús d'aquest programa ve donada a causa de que ofereix gran qualitat en la veu i les trucades, ja que no hi ha distorsió.

Figura 11: capture del software Skype

11.2. Equipament tècnic

L'equipament tècnic que s'ha utilitzat ha estat un equip senzill, no s'ha fet ús d'equips professionals, sinó que simplement s'han realitzat els diferents reportatges amb equipaments bàsics i senzills, com una sèrie de micròfons, ordinadors, i els softwares corresponents.

11.3. Gravació de les Entrevistes

Les entrevistes s'han realitzat amb testimonis propers amb els quals s'ha pogut dur a terme el seguiment i la gravació en directe i de manera senzilla.

D'altra banda, cal dir que les entrevistes més complicades han estat aquelles en que el testimoni viu lluny, per tant l'entrevista s'havia de fer a distància. Els mitjans eren bàsics per tant es dificultava el fet de la gravació amb qualitat.

Totes les entrevistes que s'havien de fer a distància s'han realitzat mitjançant Skype i l'alumne les ha gravat amb els programes esmentats anteriorment, depenent de l'entrevista i de les condicions es gravava amb Audacity o amb SoundBloth, però sempre mitjançant Skype i les seves possibilitats en quan a qualitat.

12. Incidències

Durant l'elaboració del present projecte l'alumne s'ha trobat amb una sèrie d'incidències que han fet més difícil la realització del treball final. Totes les incidències que s'han ocasionat, han estat finalment superades però en ocasions han causat canvis o endarreriments en l'elaboració.

Cal fer esment i especial èmfasi en el fet de trobar persones disposades a formar part de les entrevistes de cadascun dels reportatges. Es demanava haver de parlar de la vida privada d'una persona i detalls íntims que en ocasions era difícil aconseguir.

Un clar paradigma ve donat en el reportatge dels immigrants als Estats Units, on participa gent que no té ni residència ni nacionalitat americana, com és el cas d'un dels testimonis. La entrevista va haver de ser condicionada pel fet que la persona en qüestió no desitjava parlar segons quines coses en primera persona, per tant es va haver de fer tot tercera persona i parlat de manera general, sense especificar en immigrants ni grups ètnics.

D'altra banda, en ocasions s'ha fet complicat trobar persones dels països dels quals s'han realitzat els reportatges. En el producte es buscava que la persona realment pogués aportar una informació i una experiència de primera mà i totalment transparent, per tant la cerca d'aquestes persones ha estat àrdua en segons quins reportatges.

La distància ha estat un altre de les incidències més importants pel que fa al producte. S'està parlant de persones que viuen a Cuba, Mèxic, Estats Units i Perú, per tant el canvi d'horari és de com a mínim 6 hores, fet que complicava la realització de les entrevistes. A part de la complicació del canvi horari, era difícil coincidir amb els testimonis, ja que cadascun d'ells així com el mateix alumne treballen, per tant eren dos factors que influïen a complicar l'elaboració de les entrevistes.

La següent incidència ve donada per la distància novament, en aquest cas, es parla d'incidències econòmiques. S'havia de pensar la manera de dur a terme les entrevistes via telèfon i poder-les gravar sense problemes, però trucar des de Barcelona a un país com ara Mèxic o Estats Units, pot arribar a costar 1 euro el minut. Després de pensar i buscar una

94 Incidències

manera de gravar les entrevistes amb qualitat i sense gastar gaires diners o gens, l'alumne va pensar en usar Skype, ja és un software que ofereix molt bona qualitat en quan a trucades, ja sigui a telèfons o de pc a pc.

Un altre incidència que es va produir va ser el fet de cancel·lacions de testimonis, per les raons que fossin, un dels testimonis va decidir cancel·lar la seva participació en els reportatges que li corresponien a últim moment i això va causar que s'hagués de buscar una persona que substituís a l'anterior.

13. Producte final

Del producte final d'aquest projecte resulten quatre reportatges radiofònics enfocats de diferents maneres.

La duració de cadascun dels reportatges és més o menys de 30 minuts, en els quals es veuen reflectits, com s'havia plantejat inicialment, els punts establerts com el fet de reflectir i donar coneixements d'una sèrie de realitats de cadascun dels països tractats en els reportatges.

Es remarca la importància en els fets que es tracten com maneres de viure, política i sobretot en els testimonis que aporten la seva experiència i coneixement, com sempre, de manera transparent.

El missatge de cada reportatge es dona d'una manera lineal, a mida que el narrador va explicant i donant informació referent al punt que es tracta seguidament un testimoni la remarca i dona molta més informació de primera mà que fa que el reportatge tingui qualitat informativa i de gran interès.

A més de la informació del narrador i de l'aportació dels diferents testimonis, cada reportatge ve acompanyat de música pròpia del país que contextualitza al oient i el fa situar-se.

Les expectatives del projecte s'arriben a complir quasi en la seva totalitat, sempre es busca més però el resultat que ofereixen els reportatges és positiu ja que s'ha pogut extreure molt de cadascun dels testimonis i tots i cadascun dels reportatges aconsegueixen adintrar-se en els diferents països aportant més informació de la que inicialment es pensava.

Cada reportatge s'ha produït buscant un resultat dinàmic, fresc, per tal que l'orient l'escolti amb gust i sense que sembli avorrit. Son reportatges amb ritme i un to no massa seriós que els fa ser interessants i fàcils de seguir.

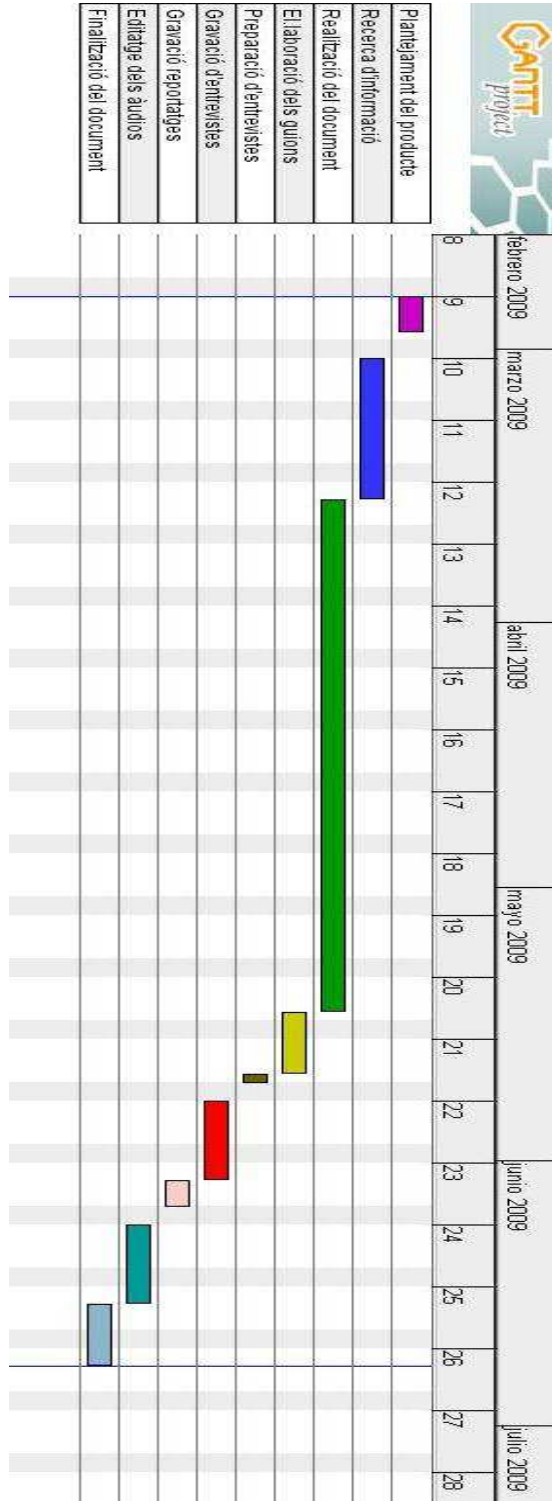
Amb la quantitat d'informació i d'entrevistes de llarga duració dels testimonis no es pot incloure tot en els reportatges per qüestions de temporalitat. És per això que tot el material

96 Producte final

gravat es troba en el CD on es pot consultar, ja que dins dels reportatges s'ha hagut d'escorçar i escollir el que s'utilitzaria.

Juntament amb el CD, s'inclou el document amb l'explicació del que el producte pretén i on es pot veure tot tipus d'informació referent. Es fa una presentació, on es pot conèixer de manera dinàmica i fresca totes les diferents etapes i objectius, així com coneixements sobre els reportatges radiofònics.

14. Planificació del projecte

15. Pressupost

Servei	Descripció	Preu
Direcció	Realitzar i comentar la idea.	-
	Coordinar i dirigir les diferents activitats dels reportatges.	-
	Encarregar-se de les gestions de cada reportatge.	-
	vetllar per la bona realització dels reportatges.	Preu/hr: 50 euros Total: 250 euros
Producció	Elaboració dels guions tècnics i literaris	-
	Preparació de materials	-
	Realització d'efectes, sintonies, etc.	-
	Investigacions sobre els temes que es tracten	Preu/hr: 40 euros Total: 240 euros
Reporter	Gravació de les diferents veus i testimonis	Preu/hr: 30 euros Total: 90 euros
Muntatge	Edició i muntatge dels àudios. Software corresponent	Preu/hr: 40 euros Total: 200 euros
Preu Total	Cada reportatge	730.00 euros

100 Presupost

16. Conclusions

Després d'haver realitzat i finalitzar el projecte cal fer una crítica dels resultats obtinguts per tal d'extreure'n conclusions.

Les expectatives del projecte s'han complert de manera majoritària, es va plantejar la creació d'una sèrie de reportatges i s'ha dut a terme amb un bon resultat.

Cal dir que en un principi, s'havia plantejat el fet de realitzar un reportatge sobre Brasil, però per una sèrie de motius i falta de recursos es va decidir només realitzar els presents reportatges.

En un principi no hi havia una duració determinada pels reportatges, però es pretenia que fossin d'uns 15 minuts, un cop es va veure la quantitat d'informació aconseguida es va decidir allargar fins a 30 minuts ja que es creia important incloure les diferents aportacions, tot i això cal dir que s'ha aconseguit escorçar la durada de cadascun dels reportatges.

Realitzar aquest projecte ha servit per profunditzar els coneixements en base a la ràdio i els reportatges radiofònics, així com conèixer més de prop els països tractats i detalls profunds de cadascun d'ells per mitjà dels testimonis entrevistats. També s'ha après aspectes més concrets dels softwares d'edició d'àudio.

Un dels punts positius és el fet de la realització d'una sèrie de reportatges pensant que es podrien arribar a entregar a alguna estació de ràdio. S'ha intentat realitzar el més real possible dirigit al món de les empreses de ràdio.

Després dels mesos treballats en el projecte, l'alumne s'adona de la magnitud del procés de realitzar un reportatge de ràdio, és una medi econòmic, amb el qual amb ganes i temps es pot arribar a fer un bon producte, sense necessitat que hi hagi moltes persones treballant.

El fet de realitzar aquesta sèrie de reportatges ha estat una experiència increïble, ja que era una de les coses que l'alumne tenia ganes de realitzar. El fet de poder combinar el coneixement de cultures amb els audiovisuals, en aquest cas, la ràdio, era un dels objectius que l'alumne

102 Conclusions

sempre havia volgut complir, per tant es conclou que l'elaboració del present projecte ha estat positiva en tots els sentits esmentats anteriorment.

En definitiva, gràcies a mitjans com la ràdio, es pot realitzar i compartir tot allò que una persona vol i arribar a un públic que té les mateixes inquietuds que la persona que realitza aquesta comunicació.

17. Bibliografia

Per a la realització d'aquest projecte s'han utilitzat els següents llibres:

- Teoría y técnica del lenguaje radiofónico. María E. Gutiérrez García. Editorial Bosch. 1/04/2005.
- Redacción y locución en medios audiovisuales: la radio. Amparo Huertas Bailén. Editorial Bosch. 1999.
- Producción Radiofónica. Emma Rodero Antón. Ediciones Cátedra. 3/03/2005.

També s'han consultat els següents documents:

- La estructura del reportaje en radio. Susana Herreda Damas. Universitat de Piure. Perú.
- Los rasgos del reportaje en la radio. Àrea acadèmica de Medis i Continguts de la Universitat de Piura. Perú. Maig del 2007.
- La duración como dimensión temporal en los reportajes radiofónicos. Esain Pérez i Susana Herreda Damas. Universitat de Piura. Perú. Novembre del 2007.
- El documento radiofónico. Susana Fevrier. CBM en la Agenda de los Medios.

Part de la informació s'ha extret de webs d'Internet:

- <http://recursos.cnice.mec.es/media/radio/>. Media radio
- <http://www.invenia.es/oai:ccdoc.iteso.mx:4690>. La radio en la sociedad de la información.
- [http://es.wikipedia.org/wiki/Radio_\(medio_de_comunicaci%C3%B3n\)](http://es.wikipedia.org/wiki/Radio_(medio_de_comunicaci%C3%B3n)). Radio, Medio de comunicación.

ANNEXOS

18. Entrevistes

18.1. Cuba

- ¿Qué opinas de la represión social que existe en cuba?
- ¿Influye mucho el gobierno en la sociedad y su manera de vivir?
- ¿Cómo vive una persona necesitada en cuba?
- ¿Una familia con trabajo y una vida decente, tiene posibilidades de prosperar? ¿Les ponen trabas?
- ¿Prohíben algún tipo de cosas a la sociedad en general?
- ¿Cómo se busca la vida un cubano para sobrevivir diariamente?
- ¿Curiosidades q te hayan pasado con tu familia?
- ¿Crees q el mundo tiene una imagen real de lo q es cuba?
- ¿Como piensas que es el nivel de vida de esa gente?
- ¿Crees que el mundo tiene una imagen correcta o real de cuba?
- ¿Como hace un cubano para salir de su país? Se sabe que no pueden salir..
- ¿Que aportarías al tema?

18.2. Mèxic

- ¿Que es el Distrito Federal, que puedes decir en general?
- ¿Qué ofrece México D.F?
- ¿Cuál sería la mejor ruta para conocer la Ciudad de México y qué nos enseñarías? (presentar los principales lugares a visitar como el Ángel de la Independencia, el Zócalo, Coyoacan o el castillo de Chapultepec)
- Cuéntanos como es la sociedad de México D.F ¿hay muchas diferencias de clase social? ¿Cómo es cada una de ellas y como vive?
- ¿Qué es lo que más llama la atención respecto a la sociedad de la ciudad de México?
- Habla de la delincuencia del D.F, qué se hace, qué se ve, cuenta algún caso, habla del índice de delincuencia, explica como roban, etc.
- ¿Piensas que se puede arreglar y limpiar la ciudad en cuanto a delincuencia?
- Habla un poco de la virgen de Guadalupe, alguien muy importante para un mexicano y sobretodo en D.F por el hecho de que allá es donde tiene su iglesia, etc.
- ¿Qué tipo de música tiene México, en concreto en el Distrito Federal?
- ¿Qué se ofrece en cuanto a comida?
- Cuéntanos un poco de la cultura azteca, como ellos formaron la primera ciudad allá en el D.F, qué ciudades aztecas se pueden visitar, como por ejemplo Tenochtitlán.
- ¿Piensas que el mundo tiene una imagen real de lo que es México D.F?
- ¿Qué piensas tú de México D.F?
- ¿Tienes algo que aportar referente al D.F? ¿Alguna curiosidad, algo que quieras decir?

18.3. Estats Units

- ¿Con que edad llegaste a EE.UU? ¿Y porque decidiste EEUU para vivir? ¿Cómo te sentiste, como fue la llegada, como acogiste toda la novedad, fue difícil?
- ¿Cómo hiciste para conseguir donde vivir, como fue que llegaste a EEUU? ¿Es duro?
- ¿Qué te llevo a tener que inmigrar a EEUU?
- ¿Como una persona y su familia salen adelante al llegar sin apenas nada a EEUU?
- ¿Fue difícil salir adelante?
- ¿Cómo se hace para lograr un trabajo sin tener papeles los papeles y permisos necesarios?
- ¿Hay ayudas para un inmigrante en ese país?
- ¿Qué se siente empezar a vivir como americano sin serlo? ¿Es difícil adaptarse? Te costo trabajo vivir los primeros meses en EEUU?
- ¿Se sabe q gente como tú va a países como estados unidos para tener una vida más digna y mejor, se puede llegar a mantener a la familia en tu país? ¿Cómo mandas el dinero?
- Dificultades de idioma
- ¿Has tenido algún problema en cuanto a buscar trabajo o a trato social?
- ¿Te sientes acogida en EEUU? ¿Piensas quedarte?
- ¿Es fácil acostumbrarse a un país como EEUU?
- ¿Qué facilidades encuentras en EEUU?

18.4. Perú

- ¿Porque decidiste irte a vivir al Perú esos meses? ¿Te dio medio lo que podrías encontrar?
- ¿Qué ofrece Perú, como se definiría un país como él?
- ¿Qué es lo que más destacarías de Perú?
- Que fue lo que más te impresiono a primera vista cuando llegaste.
- Que se siente, conocer realmente el corazón de Perú, convivir con la gente, los más necesitados, ir a comprar, hacer cosas básicas...
- ¿Se tiende a pensar que un país como Perú tiene delincuencia, t encontraste algún caso?
- ¿Cómo es la vida en Perú? Cuenta maneras de vivir y costumbres
- Cuéntanos curiosidades....
- Lugares que visitaste, cómo los visitaste, que te encontraste, curiosidades q te pasaron, como son esos lugares.
- ¿Que ofrece Perú al que quería ir?
- ¿Qué signífico esa experiencia en tu vida, que sentiste?
- ¿Le interesa a la sociedad peruana prosperar o crees q están bien así?
- ¿Puede la sociedad peruana prosperar?
- ¿Hay mucha delincuencia en Perú?
- ¿Qué tipo de delincuencia se ve?
- Lugares recomendados para visitar
- ¿Que sientes por Perú?

19. Guions literaris

19.1. Guió Literari: Cuba

Cuba, una república que se encuentra plenamente en el Caribe. Un país con el principal polo turístico al que se le ofrece diferentes variantes espectaculares.

Cuba es playa, es paraíso, es cultura, es sabor, es diversión, un tesoro natural con una sociedad excelente...pero Cuba es también, una isla marcada por su gobierno.

Desde el año 1959 hasta la fecha actual la isla de Cuba es dominada por un solo partido, el Partido Comunista de Cuba bajo el mando de Fidel Castro hasta el 2007, quien pasaría el cargo a su hermano Raúl Castro en 2008.

El sistema político de Cuba es desde hace más de 50 años basado en un régimen de Dictadura del Proletariado y con una socialización de los medios de producción. Esto ha causado que muchos cubanos traten de salir de su país por las bajas condiciones de vida y la alta represión social...

NATHALIE “el cubano no tiene derecho, no tiene ningún tipo de libertad” “No tienes libertad de nada...”

CLAUDIA “la represión social de cuba cada vez...” “represión social en todos los sentidos”

La represión y la poca libertad que el gobierno cubano ofrece a su sociedad han ocasionado que el pueblo de Cuba se haya vuelto un pueblo caracterizado por la necesidad y la pobreza a pesar de la riqueza de su país.

NATHALIE “todo cuba es necesitado... no hay diferencia de clase” “con el dinero no alcanza”

CLAUDIA Ellos controlan todo económicamente, el ciudadano medio al no conocer, se cree el cuento que le hagan los medios de comunicación social.

CLAUDIA: “les prohíben”

Muchos cubanos buscan maneras de salir adelante. Con un sueldo de un trabajo básico no se puede vivir. Cada familia trata de tener su negocio ilegal, buscan ideas para salir adelante, venden productos básicos, muchos recurren al mercado negro, otros intentan prosperar para salir adelante pero, a un gobierno como el de los Castro le interesa que su sociedad prospere? Realmente a la política de Cuba no le interesa que ningún cubano sobresalga, trate de tener más o prospere... realmente en Cuba se puede prosperar?

NATHALIE “siempre hay trabas para todo” sino no sobrevives”

Obviamente un cubano no puede sobrevivir con un sueldo básico y su gobierno no permite prosperar, eso supone que un cubano está destinado a vivir en condiciones mínimas... La sociedad cubana tiene muchas restricciones; no se permite vender sus tierras libremente, las propiedades no son garantía del propietario, la policía no actúa para la seguridad del pueblo, actúa para la represión, tampoco se pueden comer según qué tipos de carne, un cubano no puede salir del país, no hay internet y está prohibido su uso, nada más hay internet en según qué trabajos, y se trata en la mayoría de los casos de Intranet.

¿Qué opciones le quedan a un cubano para tener una vida digna?... esa vida a la que todos tenemos derecho.

NATHALIE “así vive el cubano” (el extranjero no lo ve) “no sé si conocen la “sosa cautica”...” “mi papa estuvo preso, mi hermano estuvo preso”

Un cubano puede ir preso por infinitas cosas, la policía actúa para eso, Cuba no se caracteriza por tener una policía que ofrezca seguridad al pueblo. La policía cubana se dedica a entrar en las propiedades de los cubanos y a buscar posibles personas que estén tratando de hacer algo como salir adelante. Nos podríamos sorprender de las infinitas razones por las que un cubano va preso.

NATHALIE “a mi papá le aplicaron una ley....”

CLAUDIA “tengo una tía que fue presa política...” “vivíamos ahí como podíamos, pero con la convicción de que había que salir de ahí.

El Enriquecimiento Ilícito se trata de tener más dinero del que se puede tener con el trabajo que se tiene, es decir, el dinero que tiene esa familia no encaja con el dinero que debería tener, por tanto ese dinero de mas es ilegal. Un cubano no puede sobresalir, no puede tener más que los demás, todo cubano esta destinado a vivir en condiciones mínimas. Una familia que vive económicamente bien tiene que esconderse, pero ¿cómo se logra vivir bien en cuba?

CLAUDIA “la revolución cubana, vivían un poco mejor, la gente vive decepcionada de un fracaso.

CLAUDIA “el concepto de trabajo en cuba... el trabajo no significa nada..”

NATHALIE “el cubano para sobrevivir tiene que hacer algo ilegal” “¿qué haces con 20 DLL al mes? Nada”

CLAUDIA “hace todo lo que puede para sobrevivir, se vende droga, prostituirse”

Las familias cubanas tratan de salir adelante como mejor pueden, muchos se basan en los niños, los entrenan para robar o para conseguir dinero, venden periódicos, hacen malabares, o siguen a los turistas pidiendo limosna. El niño que no tiene ocasión de ir a la escuela, no tiene educación, eso hace bajar el nivel cultural del país. Los niños que pueden ir a la escuela, pueden estudiar, pero ¿qué tipo de escuela hay en cuba? ¿El gobierno influye también en eso?

NATHALIE “las escuelas en cuba son en el campo””para tan siquiera poder estudiar”

¿Cómo es una escuela de campo?

NATHALIE “que no hice yo...” huevo nunca hubo”

Realmente las condiciones de vida del cubano son mínimas.... **“el cubano es el que vive eso”**

En el resto del mundo se sabe que cuba es un país tercer mundista en ese sentido, que tiene necesidades, pero no por el hecho de que el país no sea rico, el gobierno es la causa,

realmente el mundo sabe cómo se vive en cuba? Se tiene una imagen real de cómo vive un cubano?

NATHALIE “el mundo entero piensa que Cuba es un paraíso...” q es muy diferente....”

CLAUDIA “el mundo no puede tener una imagen real de lo que es cuba...”

Nos estamos dando cuenta que la vida en Cuba realmente es muy difícil, esa es la explicación del porque a veces muchos turistas que van a Cuba cuentan que los cubanos desean salir ahí y que muchos tratan de casarse para poder salir del país. Se entiende que si un cubano quiere prosperar o tener una vida digna tiene que salir de su país, vamos a conocer las vías que ellos utilizan para salir de Cuba.

NATHALIE “bueno hay dos vías” “el cubano por salir de Cuba hace lo q sea”

CLAUDIA “no se puede obviar el contacto con los estados unidos...”

Es cierto que el cubano desea salir de su país y que el gobierno influye en el país, en la gente, en sus maneras de vivir, pero a pesar de las represiones que sufre esa sociedad, al pueblo de Cuba se le conoce como un pueblo cálido, feliz, hogareño y que le gusta vivir la vida...

“el cubano se puede decir que es feliz...”

¿Qué crees que será de cuba, que previsiones ves en cuba?

NATHALIE: “sinceramente yo creo que para que Cuba vuelva a ser lo de antes...

CLAUDIA: “yo pienso que hay muchos intereses para que eso suceda...”

¿Qué quisieras aportar como cubana? ¿Qué quieres mostrar?

NATHALIE “¿en qué país del mundo te prohíben ir a otra ciudad de tu propio país?”

CLAUDIA “Lo que yo quisiera es que el mundo...”

La realidad cubana no es más que una pesadilla sin fin, vivida día a día por un pueblo que no ve más allá de sus líderes. El ansia de la libertad es tan lejana que solo se confunde con un sueño que se desvanece contra un muro de prohibiciones. Al cubano solo le resta seguir luchando contra este mar tempestuoso o tan solo continuar “sobreviviendo” en un país “vacío”, en el que las sonrisas a pesar de todo siguen reflejadas en un pueblo que nunca deja de parecer “feliz”.

19.2. Guió Literari: Mèxic

La república mexicana consta de 32 estados en los que puedes encontrar desde quilómetros de desierto hasta quilómetros de mar, la vegetación es muy variable según el estado en que te encuentres pero sorprendente a la vez. México tiene diversidad de culturas y mucha historia, su gente es tan diversa como su cultura y sus contrastados paisajes.

Esta vez hacemos visita turística por el estado de México, más concretamente, hacemos parada en la capital mexicana; el Distrito Federal, la tercera ciudad más habitada del mundo. El D.F tiene gran diversidad de cosas por hacer, visitar, cultura, gente, etc. Una ciudad que no deja de sorprender y que seguramente les dará ganas de visitar.

RAUL “es una ciudad ante todo muy cariñosa....”

Desde México D.F tendremos con nosotros a Raúl Villavicencio, quien nos acompañará durante esta emocionante aventura. Además contaremos con Montse Crespo, una española que tuvo la ocasión de visitar D.F y que nos contará su experiencia. También hablaremos con Alberto, un mexicano que ha vivido toda su vida en la Ciudad de México.

RAUL “gracias por darme este espacio...”

Además contaremos con Montse Crespo. Que tuvo la ocasión de visitar el D.f...

Ciudad de México es una de las ciudades que ofrece mucho que hacer

RAUL “afortunadamente es una ciudad que te brinda diversión...”

En la ciudad de México hay mucho que visitar, todo lo que es la cultura como lo que dejaron los aztecas...

RAUL “empezaría con un café en coyoacan”

Mientras se va recorriendo la gran ciudad se pueden observar las diferentes clases sociales. En México D.F se pueden ver muy marcados los diferentes niveles de clase social y la manera en que viven cada uno de ellos. La ciudad del Ángel de la Independencia tiene mayoritariamente pobreza en las afueras de la ciudad, donde se encuentran la mayor parte de mexicanos provenientes de otros estados buscando un mejor nivel de vida. Viven en condiciones de vida bajo mínimos, mientras que los mexicanos con clase social media alta viven más en el centro del D.F. Aún así, cabe mencionar que la ciudad de México es una ciudad de contrastes, donde se puede ver un rico y un pobre en la misma plaza.

ALBERTO: “los ricos son 10 contados entre los cuales figura el hombre más rico del mundo...”

MONTSE “las diferencias de clases sociales que hay tanto en el mismo distrito...”

Después de conocer un poco más de cerca a la sociedad mexicana nos damos cuenta que muchos mexicanos tienen necesidad, su nivel de vida no es como debería de ser y eso hace que tengan que buscar maneras de sobrevivir, hecho que casi siempre lleva a esos mexicanos a cometer delitos.

RAUL “lamentablemente esa manchita de delincuencia...”

ALBERTO “yo he sido asaltado 5 veces, de las cuales 3 han sido a punta de pistola”

RAUL “hay una de las avenidas principales, sino de las mas importantes...”

ALBERTO “no puedes ir caminando por la calle ni con relojes....”

MONTSE “yo particularmente no me encontré con ningún caso”

Mucha gente viene con total desconfianza al Distrito Federal, es decir...

RAUL “afortunadamente a mi jamás en la vida me han asaltado....”

La virgen de Guadalupe es muy importante en un mexicano, todo mexicano conoce a la virgen de Guadalupe y la mayor parte de la población tiene adoración por ella. Una de las cosas más sorprendentes de la capital mexicana es la iglesia de la Virgen de Guadalupe, es un edificio espectacular donde se puede ver las costumbres de un mexicano respecto a sus creencias.

RAUL “hay muchísima gente del distrito federal, son mucho muy devotos...”

MONTSE “es gente muy muy devota, y es gente que acostumbra a ir cada domingo...”

Una de las cosas más impresionantes que vamos a visitar son las ruinas aztecas, se dice que la capital mexicana es totalmente azteca, ya que fueron ellos los que la iniciaron. En el D.F se pueden encontrar infinidades de ciudades aztecas que todavía se conservan, en los museos se pueden ver hasta indígenas de la época, objetos, reconstrucción de las ciudades. Visitando el D.F se puede conocer el nacimiento de la cultura azteca y toda la historia que rodea a esta fantástica cultura.

RAUL “uno de los gobernantes fue exiliado...”

La comida mexicana es una de las comidas mas espectaculares que se pueden probar y con mas personalidad, se dice que la comida mexicana es muy del país, tiene de repente cosas picantes...

RAUL “uy dios mío, no no no, yo creo que la comida es muy variada...”

RAUL “la comida mexicana es muchisimo muy variada....”

Siendo que México D.f es tan grande, se puede entender que es una ciudad totalmente caótica...

RAUL “muy caótica, de verdad, mucho muy caotica,es como puede ser que hay trafico....”

MONTSE“ un trato muy cordial, muy ambable, me gusto engeneral como es la gente...

MONTSE “Imagen real de cómo se ha vendido a México df

Otro tema característico de México es la música, mucha gente conoce el mariachi como lo típico del país...

RAUL “el mariachi siempre sale a relucir...”

Se tiene una imagen real de lo que es México?

RAUL “yo creo que en un 50 por ciento...”

MONTSE “yo pienso que...”

RAUL “invito a toda la gente a visitar México...”

Detrás de el águila y la serpiente que engrandecen su bandera, está México, ese pueblo luchador, ese pueblo mestizo, su arte, su carisma, su cultura, colores, sabores, olores que están esparcidos entre su gente. México es eso y más. México es ese guerrero azteca que mantiene su firmeza, que con orgullo exhibe su penacho, que no es más que su más grande riqueza, el ser mexicanos y haber nacido en esa hermosa tierra.

19.3. Guió Literari: Estats Units

Estados Unidos es considerado la primera potencia mundial en cuanto a muchos aspectos, un país avanzado que ofrece infinitas oportunidades para todas las personas que llegan a alguno de sus estados.

En Estados Unidos se puede encontrar diferentes etnias y culturas, sobretodo en según qué zonas del país. Por ejemplo el estado de Nueva York es muy cosmopolita y vive gente de diferentes culturas, así como en Los Ángeles o Florida.

Muchas personas de diferentes países del mundo emigran a los Estados Unidos para estudiar, prepararse, mejorar profesionalmente, o simplemente buscando una nueva experiencia, mientras que otros llegan para tratar de lograr una mejor vida de la que tienen en su país. Llegan buscando un futuro, prosperidad, una mejora de sus condiciones de vida,

una estabilidad y ayudar a la familia que tienen en su país de origen, se trata de la gente necesitada que realmente trata de entrar en el país para quedarse y salir de esa necesidad.

La mayoría de los inmigrantes llegan a estados unidos de manera ilegal, hoy contamos con la presencia de Nathalie Cordero quien viene de Cuba, ella salió de su país hacia España buscando un futuro pero finalmente se fue a los EEUU.

NATHALIE “mi padre es ciudadano español...”

Desde Perú Cesar Tudela nos contará su experiencia

CESAR “bueno yo llegué aquí porque mis hermanos estaban aquí...”

NATHALIE “estados unidos porque tenía a casi toda mi familia por acá... es el mismo continente...”

Recorriendo de cerca los pasos de Nathalie y Cesar se podrá descubrir como deciden irse de su país y como viven los primeros meses en un lugar completamente nuevo y extranjero. Esas personas que llegan a los Estados Unidos, se encuentran con una cultura nueva y única. Un americano siempre será distinto y ellos deben acostumbrarse y adaptarse a ese nuevo estilo de vida. Si se entra en el corazón y la psicología de la persona se podrá ver reflejado que es lo que se siente vivir como americano sin serlo, una cultura única y singular, seria y sorprendente a la vez y con infinidad de características particulares que solo un americano puede tener.

NATHALIE “yo creo q me acostumbre más rápido a estar aquí q en España.... el carril por el q tiene q seguir”

Es duro irse a vivir a un país completamente nuevo y sin tener papeles legales, las condiciones de vida pueden ser mínimas. Se supone que en ocasiones no hay ni una base, no hay trabajo, ni siquiera donde vivir.

NATHALIE “cuando llegue tenia familia acá....”

CESAR “bueno cuando uno recién llega aquí, generalmente siempre llega a casa de un amigo...”

NATHALIE “El que te diga q llegar a un país nuevo....”

NATHALIE “el cubano recibe todo tipo de ayudas...”

El crédito en estados unidos es algo esencial, si la persona americana o residente no paga sus tarjetas o no le paga al banco las deudas o simplemente paga tarde sus facturas, su crédito baja hasta el punto que puede llegar a perderlo. Cuanto más mal esté el crédito de la persona menos posibilidades tiene en el país. El crédito en Estados Unidos lo es todo, con un buen crédito se tiene buen nivel de vida y posibilidades, con un mal crédito se cierran muchas puertas.

CESAR: “tener buen credito aquí es bien importante... tener un mal crédito”

NATHALIE “El crédito acá tu mismo te lo haces, tu empiezas a trabajar...”

CESAR: “ para lograr un buen crédito...”

La banca rota en estados unidos es algo que se hace muy común en estados unidos y que el americano no le tiene ningún miedo. Cuando una persona legal en el país no puede pagar su crédito tiene la opción de declararse en banca rota, lo cual significa que su deuda no la puede pagar y se lo debe al banco y al país. La deuda que el americano tenia queda subsanada pero ese americano no va a tener derecho a crédito durante 5 años como mínimo.

NATHALIE “muchas personas con este cambio de gobierno, el país está en una recesión grande” tus deudas....”

Estados Unidos acostumbra a ser un país que ofrece trabajo para todos, pocas veces se le cierran puertas a una persona que quiere trabajar. En muchas ocasiones las personas que no tienen papeles americanos también consiguen un trabajo digno. En cuanto a cultura o formas de vivir, como se ha dicho anteriormente, el americano tiene una manera peculiar de vivir. Que debe ser lo más difícil para un inmigrante al llegar a los Estados Unidos?

NATHALIE “lo más difícil fue el cambio de cultura”

NATHALIE“la cultura es lo más difícil....

NATHALIE“el tema de la separación en otros países, las amistades....

Generalmente la gente que emigra a otro país va en representación de su familia, el inmigrante que llega a los Estados Unidos trabaja para mantenerse, para prosperar...

NATHALIE “así vive la mayor parte de cuba...”

NATHALIE “con lo que ganamos nos da para mandar para cuba” “manda dinero para cuba”

Sorprendentemente para algunos, los estados unidos es un país que ofrece un puesto de trabajo para todos, en ocasiones mejor o peor para la persona, pero se puede tener seguridad que en ese país no va a faltar una ayuda, un ofrecimiento, un trabajo para toda persona que viva en él.

NATHALIE “nosotros como cubanos la verdad q le tenemos q agradecer....”

NATHALIE “Estados unidos es el único país en el mundo que ofrece este modo de vida...”

CESAR: “bueno por ley no se puede trabajar si no tienes papeles, hay gente que se consigue papeles falsos....”

Ser legal o ilegal en los Estados Unidos, así como en otro país, significa mucho, una persona que no tiene nacionalidad o residencia americana pierde muchos derechos en el país.

CESAR: “la diferencia entre ser ciudadano y residente americano es muy grande...”

CESAR: “mucha gente se casa para poder tener los papeles...”

Cuanto se puede tardar para conseguir la nacionalidad americana?

CESAR: “una vez que eres residente...”

Generalmente se dice que el americano es patriótico y de hecho lo es. Adora su país, su cultura, su gente, eso podría traer problemas en cuanto a los inmigrantes y sobretodo relacionado con el trabajo?

NATHALIE “no, la verdad q yo no me he encontrado en ese problema”

NATHALIE “el americano no es difícil de entender...”

Las leyes de estados unidos acostumbran a sorprender porque son leyes lineales y totalmente obligatorias. Muchos dicen que las leyes de los estados unidos son, en ocasiones, duras

NATHALIE “las leyes acá son muy justas” “fuera un caos porque aquí hay de todo”

CESAR “las leyes aquí en estados unidos son muy estrictas...”

¿Viendo las dificultades y lo positivo en base a un inmigrante, se podría recomendar Estados Unidos?

NATHALIE “si tu tienes ganas de prosperar... “ni en este ni en ninguno”

NATHALIE “estados unidos lo bueno q tiene es q da posibilidades...”

CESAR “pienso que estados unidos es un país muy poderoso...” si si, definitivamente lo recomendaría...”

Los estados unidos, símbolo de libertad, de poder, de violencia, de variedad...un símbolo, que para muchos resulta la salvación, para otros la perdición. Las dos caras de la moneda que nos muestra un país, donde la inmigración es la base de su economía. Esos Inmigrantes que llegaron buscando un futuro mejor, y que lo lograron, pero no todos corren con la misma suerte, no todos llegan a sobrevivir esta "montaña rusa de emociones" que es Estados Unidos.

19.4. Guió literari: Perú

Perú es una república situada al sur oeste de la América Latina del Sur. Un país lleno de contrastes que ofrece una variedad indiscutible en todos los sentidos culturales y sociales. Un país desapercibido que es necesario descubrir: el país del inca, del ceviche, del mar y de la sierra. Perú.

CESAR: lo que más destaco de Perú es la forma en que recibimos a los turistas y la comida...

Laura Vila es una chica catalana que decidió irse a Perú una temporada. Será de la mano de ella de quien caminaremos paso a paso por las sierras de los incas. Cesar Tudela es un peruano que residió hasta los 18 años en Lima, la capital de Perú y ofrecerá un Perú transparente acompañando la experiencia de Laura.

LAURA “es un país increíble, es un país precioso, están las zonas diferenciadas”

Vida en Perú se puede llegar a entender igual que se entiende la vida en nuestro país, obviamente tiene muchas diferencias, muchos cambios, sobre todo con respecto a sociedad, maneras de actuar o costumbres.

LAURA “la vida allí es muy diferente””valores””tema joyas” “transporte público””compras, mercados, tiendas”

CESAR: “la vida en Perú es muy tranquila, muy relajada, vivir allá en ese tiempo...”

La sociedad peruana es una sociedad totalmente contrastada tal y como se acostumbra a ver en ese tipo de países, generalmente no hay clase social media, sino que se pueden ver gente de alta posición social llevando una vida de alto nivel, mientras que por otro lado la gente de baja condición social trata de conseguir dinero diariamente simplemente para cubrir necesidades como lo es la comida.

LAURA “la gente, el trato de la gente, calor humano”

CESAR: “en Perú hay muchas diferencias sociales... generalmente los que son blancos tienen un racismo...”

Perú tiene mucho por lo que trabajar... se puede prosperar?

LAURA “para prosperar...”

CESAR “eso está un poquito difícil, es difícil por la forma de pensar de la gente de allá...”

La necesidad en Perú lleva a tener una sociedad delincuente a causa de la falta de trabajo y de las diferentes clases sociales.

CESAR: si” hay muchísima delincuencia en Perú... hay muchos tipos de delincuencia...”

LAURA: Delincuencia: “tema móvil y demás, paracas”

La manera que tiene la gente de vivir en el Perú puede llegar a sorprender en muchos aspectos, uno de ellos, es en el sentido del transporte público, Laura se sorprendió de ver según qué cosas simplemente tratando de ir de un lado para otro

LAURA: “El transporte público...”

LAURA “Transporte: la música según los barrios en los medios de transporte.”

Perú ofrece muchos lugares donde vivir, que visitar, lugares realmente impresionantes y seguramente inolvidables para aquellos que lo visiten. Laura decidió lanzarse a la aventura y pasear sola por Perú, una persona como ella, a pesar de las complicaciones, delincuencia y dificultades puede llegar a organizar su propia viaje completamente sola.

**LAURA “organizarlo resulto bastante fácil.... Compre billete de avión Iquitos”
mercado belen...Estaba muy interesada en ver las isla ballestas. Machu pichu.”**

Después de este reportaje y del conocimiento de las cosas positivas y negativas que puede ofrecer Perú se entiende la estima que se le puede llegar a obtener, una persona como Laura, que ha vivido por 3 meses, ha podido llegar a adorar Perú tanto como su propia tierra. Alguien como Cesar, que hace años que dejó su país.. de que manera lo siente?

CESAR: Perú es mi país.. Yo nací ahí.. Pero yo creo que ya son varios años...

LAURA: Que es Perú....No creo que pueda describir Perú, yo quedé encantada con este país... son culturas diferentes. “Pero para mi es mucho, vi q es un país de obligada visita”. “País con defectos pero muchísimas virtudes” “País de contrastes, no busques la lógica...”

Perú, sinónimo de mar, sinónimo de sierra, sinónimo de historia, de cultura. Unas tierras llenas de magia, de valores, de cosas nunca vistas. Una gente y un país que ofrece todo sin más, un lugar digno de observar. Perú es paraíso, es magia, es acogedor, es único.

20. Contingut del CD

El CD adjuntat a la memòria conté:

- Una carpeta anomenada “Sèrie de reportatges” que conté els quatre reportatges finals.
- Una carpeta anomenada “Entrevistes” que conté les diferents entrevistes complertes.
- Una carpeta anomenada “Material” on dins s’hi troba una carpeta anomenada “Narrador” que conté les gravacions del narrador, així com un altre carpeta anomenada “Músiques” que conté les diferents músiques usades en els reportatges.
- Una carpeta anomenada “Software” en la qual s’hi troben tres carpetes més anomenades “Audacity” “Adobe SoundBooth” i “Skype” respectivament.
- Una carpeta anomenada “Edicions” amb tots els projectes de l’edició dels reportatges.
- Un arxiu .pdf anomenat “Mèmoría del projecte” que conté la part escrita del projecte final.
- Un arxiu .pdf anomenat “Article” que conté l’article del projecte.

128 Contingut del CD